ŠTUDIJSKA BIBLIOTEKA

LJUBLJANA

Št. 115 Poštnina poračunjena (C. C. con la posta) V Trstu, v torek, 15. maja 1928. - Leto VI. Posamezna številka 30 cent. Letnik LIII

EDINOST

List izhaja vsaki dan zjutraj razen ponedeljka. Naročnina: za 1 mesec L 8.—, 3 mesece L 22.—, pol leta L 38.—, celo leto L 75.—, v inozemstvo mesečno L 6.50 več. — Posamezna [illegible] 30 st. — Oglasnina za 1 mm prostora v širokosti 1 kolone [illegible] vske in obrtne oglase L 1.—, za osmrtnice, zahvale, poslan[illegible] 1.50, oglase denarnih zavodov L 2.—, [illegible] prvi strani L 2.—

Uredništvo in upravništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj si pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne «Edinost». Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Po zadnjih dogodkih na Kitajskem

Razburjenje in vznemirjenje, ki so ga povzročale v preteklem tednu vesti iz Kitajske, se je nepričakovano popolnoma poleglo. Sicer beseda «nepričakovano» morda ni popolnoma na mestu, kajti vsi glavni dogodki v tej brezkončni kitajski zmešnjavi se razvijajo na način, da je iznenadenje in presenečenje nekako glavna lastnost tega «razvoja». In to ne velja samo s stališča oddaljenega evropskega opazovalca, temveč tudi s stališča onih, ki kitajske dogodke doživljajo od blizu, ki so v njih samih.

To je najlepše pokazal lanski nastop vrhovnega poveljnika nacionalističnih čet generala Čang-Kaj-Šeka proti Rusom, ki so bili do tedaj njegovi najintimnejši svetovalci. Ko je dosegel prvi važnejši uspeh na svojem pohodu proti severu z zavzetjem Šangaja — pri čemer je imel za zmago glavno zaslugo ruski general Galin, ki je vodil vse operacije — je prišlo v kitajski narodni stranki do znanega razkola, katerega posledica je bila ta, da so morali vsi Rusi zapustiti svoja važna mesta, ki so jih zavzemali kot svetovalci v vojaški in politični upravi Kitajske. Drugi dogodek, po katerem je bil iznenaden svet, je obstojal v tem, da veliki uspehi južnih čet niso bili ovenčani z utrditvijo enotnosti in sloge nacionalistov, temveč se je prej enotna južna Kitajska zopet razcepila v več taborov in namesto ene vlade so se pojavile hkratu kar tri.

Toda vse to je, kot rečeno, na Kitajskem sedaj normalno, je nekako pravilo. Povsem normalno je torej tudi dejstvo, da se je zadnja kitajsko-japonska kriza, ki je povzročila prejšnji teden takšen krik, razblinila v nič, da je v tem pogledu zopet «mirna Kitajska».

Boji, do katerih je prišlo v Tsinanfu-ju med četami generala Čang-Kaj-Šeka in tamkajšnjo japonsko posadko, so v stvari iste narave, kot so bili lansko leto boji med Angleži in Kitajci povodom zavzetja Šangaja. Dasi je šlo pri Tsinanfu-ju za prave bitke, se vendar o vojni ne more govoriti, kajti Japonci se nahajajo na Kitajskem v istem položaju kot vsi drugi inozemci. Imajo namreč svoje koncesije, do katerih so prišli potom «pogodbe» s kitajsko vlado. V teh koncesijah so ustanovili njihovi državljani obsežna industrijska in trgovska podjetja, ki predstavljajo sistem mogočnih interesov in številnih naselbin. Povsod, kjer so napredovale nacionalistične čete, so napadale tudi te koncesije in pri teh prilikah je prihajalo do izgredov in pobojev. Japonci, ki so predvidevali nadaljnje zmage nacionalistov nad severnimi četami, so se dodobra pripravili in so izgrede že v začetku udušili z odločnim nastopom, ki se je zaključil s tem, da so bili Kitajci pregnani iz Tsinanfu-ja, ki je važno železn. in trgovinsko središče, koder gre ves promet iz največje japonske koncesije Tsingtao, nekdanje nemške naselbine, katere so se Japonci polastili v času svetovne vojne.

Radi prej omenjenih mednarodnih pogodb o koncesijah in drugih pravicah inozemskih držav podobne vojaške operacije inozemskih čet so in niso vojna. Vojna so, ker teče kri, a zopet niso vojna, ker s tem druge države le branijo «pravice», ki jim jih je priznala osrednja kitajska vlada s pogodbami in ki so v veljavi dotlej, dokler se te pogodbe ne odpravijo.

Kljub temu pa imajo zadnji dogodki na Kitajskem velik mednaroden pomen, ker je bila Japonska primorana zavzeti ob tej priliki jasno stališče napram kitajskim dogodkom na eni strani, na drugi pa tudi napram občutljivosti drugih držav. Kar se tiče prve točke, se je pokazala odločna volja Japonske, da ne dovoli, da bi se državljanska vojna razširila tudi na bogati polotok Šantung, kjer je glavni sedež njenih interesov. Kot znano, se je bila Japonska tega dela Kitajske ob času vojne popolnoma polastila in je mislila tudi na aneksijo. Toda v l. 1922. je na washingtonski konferenci morala odnehati od tega načrta ter pokrajino vrniti Kitajski, predvsem po zaslugi Združenih držav. Tudi zadnji boji so vznemirili predvsem washingtonsko vlado, katera se je pomirila šele, ko je dobila zagotovila od japonske vlade, da ta poslednja nima nikakih osvojevalnih ciljev glede Kitajske.

Navidezno popolnoma odsotna je pri vseh teh dogodkih Rusija. Vendar pa je gotovo, da bo nova poostrena napetost med Kitajci in Japonci predvsem v prid njenim gospodarskim in moralnim interesom na Kitajskem. Saj je pretekli teden tožil londonski «Times», da ima od kitajskih zmešnjav edino korist pravzaprav Rusija, kateri da ni toliko mar za to, da bi uvedla na Kitajskem komunistični režim, temveč so njeni pogledi obrnjeni v severno Mongolijo in v kitajski Turkestan. Prvo deželo si je dejanski anektirala — pravi londonski list — a v drugi, ki živi radi državljanske vojne že popolnoma svoje življenje, je njen vpliv — trgovinski in politični — tako mogočen, da se ne bo dal več izpodriniti.

Zaključitev mednarodnega prometnega kongresa

Govor načelnika vlade on. Mussolinija

RIM, 14. Včeraj se je vršilo v palači «Doria» poslednje zborovanje 21. mednarodnega prometnega kongresa. Po tehnični seji, na kateri so razni poročevalci govorili o tramvajih, o telefonskih in brzojavnih kablih in drugem, se je vršil občni zbor. Sklenjeno je bilo, da bo o dnevu in kraju prihodnjega kongresa odločal svet udruženja. Inž. Valecchi je predlagal, naj bi se na prihodnjih kongresih pripustila kot uradni jezik tudi italijanščina. Predsednik Lancker je inženirju zagotovil, da se bo njegov predlog skrbno proučil.

Pred zaključkom kongresa je prispel v dvorano načelnik vlade on. Mussolini s svojim spremstvom. Navzočni so mu priredili velike ovacije in predsedujoči ga je pozdravil s toplimi besedami.

Načelnik vlade je nato spregovoril naslednje besede: «Prihajam na zaključno zborovanje vašega tako važnega kongresa, čigar delovanje sem skrbno zasledoval, da vam izrazim svojo živo simpatijo. Včasih se vršijo razprave o koristi mednarodnih kongresov: jaz mislim, da so takšno razpravljanje že nadkrilila dejstva. Vsaj v dveh ozirih so kongresi koristni: predvsem radi medsebojne izmenjave znanstvenega in tehničnega znanja; na drugi strani pa so osebni stiki in možnost, da se boljše spoznamo, velike važnosti tudi v strogo političnem oziru. Treba je, da se osebe spoznajo, da se bodo tudi narodi mogli medsebojno razumeti.»

On. Mussolini je govoril nato o važnosti prometnega vprašanja, nakar je tako-le zaključil: «Gospe, gospodje! V teh par dneh ste imeli priliko, spoznati novo Italijo, fašistovsko Italijo. Spoznali ste ljudstvo, ki dela v popolni disciplinaranosti in z trdno vztrajnostjo, ne samo za to, da samo sebe obnovi, marveč tudi za to, da pripomore k hitrejši obnovitvi Evrope in k napredovanju svetovnega miru.»

Zakon o preuredbi nac. predstavništva

bo tekom tedna predložen kralju v podpis

RIM, 14. Še tekom tega tedna bo predložen kralju v podpis zakon o preuredbi nacionalnega predstavništva, kakor sta ga odobrili obe zbornici. Uradno besedilo bo potem čimprej objavljeno v uradnem listu «Gazzetta Ufficiale».

Poslanska zbornica in senat bosta najbrž še tekom sedanjega zasedanja imenovala komisiji, ki ju predvideva novi volilni red: ena komisija, ki jo bo tvorilo devet senatorjev in devet poslancev, bo uredila razne zakonske določbe volilnega prava, druga komisija pa bo proučila, katere organizacije imajo pravico, določiti gotovo število kandidatov.

Ko bo delo teh komisij zaključeno, se bodo pričele priprave za nove volitve.

Kralj in kraljica

pri otvoritvi razstave francoske

RIM, 14. V francoski akademiji se je danes dopoldne ob navzočnosti Nj. V. kralja in kraljice otvorila razstava gojencev. Goste sta sprejemala francoski poslanik pri Kvirinalu in njegova soproga. Kralj in kraljica sta si ogledala razstavo, posebno sta se zanimala za razstavljena dela ter sta častitala razstavljalcem. V sprejemni dvorani akademije je zaigral francoski skladatelj René Guillon dve svoji skladbi. Pol ure pred poldnevom sta kralj in kraljica zapustila akademijo.

Okrožnica načelnika vlade

o nefašistovskih mladinskih organizacijah

RIM, 14. Načelnik vlade je razposlal prefektom naslednjo okrožnico:

V svrho natančne interpretacije kr. ukaza-zakona z dne 9. aprila 1928. in okrožnice z dne 17. aprila 1928. se potrjuje, da se odredbe kr. ukaza-zakona glede ukinjenja mladinskih organizacij z izjemo onih, določenih v čl. 2. omenjenega kr. ukaza-zakona, nanašajo izključno le na one mladinske organizacije, ki imajo na pol vojaški začaj, ker so v nasprotju z organizacijo «Balilla». Te organizacije so katoliški skavtje, ki imajo značaj predvojaških tečajev in so včlanjeni v organizaciji «Balilla». Mladinska udruženja in organizacije, ki nimajo takega značaja, kot so to oratoriji, katoliški mladinski krožki in druge katoliške mladinske ustanove, ki zasledujejo izključno verske namene, ne spadajo v okvir odredb višjeomenjenega ukaza-zakona in radi tega se lahko ustanavljajo ter obstojajo, kakor se je to dogajalo doslej.

Opozicijski senatorji,

ki so glasovali proti reformi nacionalnega predstavništva

RIM, 14. Glasom uradnega poročila agencije «Stefani» so glasovali, povodom razprave o načrtu za novo nacionalno predstavništvo, pri poimenskem glasovanju proti prehodu k podrobni razpravi naslednji senatorji: Abbiate, Albertini, Badaloni, Beltrami, Beneventano, Berenini, Bergamasco, Bergamini, Bollati, Canevari, Casati, Castiglioni, Castaldi, Catellani, Ciccotti, Cirmeni, Cornaggia, Croce, Della Torre, Einaudi, Fadda, Faelli, Francica-Nava, Gavazzi, Gualterio, Lanza di Scalea, Loria, Malvezzi, Martino, Mosca, Paternò, Podestà, Pozzo, Ricci Federico, Ronco Ruffini, Sanarelli, Sinibaldi, Stoppato, Tomassia, Valenzani, Vigliani, Volterra, Vollemborg, Zupelli.

RIM, 14. Vsi današnji rimski listi posvečajo svoje uvodnike nastopu opozicijskih senatorjev na sobotni seji visoke zbornice, ki so izrazili svoje nesoglasje z reformo nacionalnega predstavništva. Ker so si uvodni članki skoro vseh listov več ali manj slični, se omejujemo na kratek posnetek onega, kar je napisal «Giornale d'Italia».

Opozicionalni senatorji, pravi med drugim rimski list, so govorili tudi o fašistovski tiraniji, toda ta fašistovska tiranija obstoja le v njihovi domišljiji, kar dokazuje najlepše dejstvo, da so lahko svobodno in nemoteno razvijali svoje govore. V ostalem pa so to politični mrtveci, ki so se sami umorili in izločili iz nacionalnega življenja sodobne Italije in ki so vdano in brez odpora kapitulirali pred boljševizmom. Radi tega mrtveci nimajo več pravice, govoriti o pravicah naroda. Če ima kdo pravico, razpravljati, a ne zoperstavljati se reformi nacionalnega predstavništva, imajo to pravico samo živi, ki so včlanjeni v fašistovski stranki, a ne preživeli opozicijonalci.

Ko je Mussolini v soboto s svojim krasnim in velikopoteznim govorom branil načelo zakonitosti in nacionalno potrebo postopne revizije ustave, je bil njegov govor najlepša obramba ustave proti preostankom opozicije. Vsaka politična ustanova mora braniti in služiti interesom naroda, a ne trdovratno vztrajati na nespremenljivih političnih načelih. Nacija živi, se giblje in se spreminja, in radi tega je treba, da živi, se giblje in se spreminja ž njo tudi ustava. Od leta 1848. do 1928. sta Italija in italijanski narod silno napredovala na teritorijalnem, gospodarskem, socialnem in kulturnem polju; potrebe današnjih časov so vse drugačne, kot so bile pred 80 leti.

Slično so napredovale sicer tudi druge nacije, ki imajo še vedno podobno ustavo, kakor je italijanska, katero hoče fašizem revidirati, toda tudi druge nacije bolehajo na isti bolezni, na kateri je bolehala Italija do nastopa fašizma, in iščejo za svoje ozdravljenje novih poti, ki so precej, ako ne docela slične onim, po katerih hodi fašizem. Mussolini je tedaj v svojem govoru zares branil ustavo, ker hoče to preživelo ustanovo spet oživiti, da bo odgovarjala sodobnim potrebam italijanske nacije.

«Zaščitniki nedotakljivosti ustave,» se zaključuje članek navedenega lista, «so še enkrat dokazali svojo nesposobnost za živo življenje, ki je gibanje in prenavljanje. Njihovo nesoglasje je še enkrat potrdilo, kako zelo so se oddaljili od italijanskega nacionalnega življenja.»

Zrakoplov „Italia" v King's bayu

Boji z viharjem

KING'S BAY, 13. Včeraj in danes ves dan je divjal snežen zamet. Na zrakoplovu «Italia», ki je bil že spravljen v hangar, se je nabrala debela plast snega, ker je hangar brez strehe. Delavci so bili vso noč na delu in meli z zrakoplova naletavajoči sneg.

Pod večer je ponehal vihar in snežilo ni več. General Nobile namerava opolnoči znova na pot proti Leninovi zemlji. Kot pa izgleda, se vremenske prilike nad morjem in ledenimi gorami med Svalbardskimi otoki in Leninovo zemljo še niso zboljšale.

Miss Heath odletela iz Rima

RIM, 14. Danes dopoldne ob 9.30 je odletela z letališča v Centocelle, pozdravljena od vseh častnikov na letališču, angleška letalka lady Heath, da zaključi svoj polet London-Južna Afrika.

Častitke papežu

RIM, 14. O priliki papeževega godu je prispelo v Vatikan mnogo brzojavnih častitk, med njimi tudi častitka patra Gianfranceschija, ki se, kot znano, nahaja z generalom Nobilejem na potu proti severnemu tečaju.

Dva procesa proti komunistom

pred posebnim tribunalom

RIM, 14. Danes dopoldne se je vršila pred posebnim tribunalom za zaščito države kazenska razprava proti 29-letnemu Alojziju Chiesi iz Erba Incino in proti 38-letnemu Alfredu Torchiju iz Parravicina, ki sta bila obtožena prevratne propagande, snovanja zarote proti državi in poveličevanja zločina. Po zaslišanju obeh obtožencev, ki sta izjavljala, da sta nedolžna, je govoril državni pravdnik, ki je omejil svojo obtožbo samo na prestopek, da sta bila obtoženca člana razpuščene komunistične stranke, ter je predlagal za Chieso 4 leta, za Torchija pa 5 let ječe. Po obrambnih govorih odvetnikov je proglasil sodni dvor razsodbo, glasom katere sta bila obsojena: Chiesa na 4 leta, Torchio pa na 5 let ječe ter oba na dosmrtno izključitev iz javnih služb in na 3 leta posebnega policijskega nadzorstva.

Takoj nato se je vršila druga razprava in sicer proti 53-letnemu Petru Asinelliju iz Quargnienta (Alessandria) in proti njegovemu 27-letnemu sinu Karlu, ki sta bila obtožena, da sta pripadala razpuščeni komunistični stranki, ki se je skrivoma obnovila v svrho ščuvanja k oboroženemu uporu proti državni oblasti. Obtoženca sta izjavila tekom zaslišanja, da nista nikoli pripadala h komunistični stranki. Sledila sta govora državnega pravdnika in zagovornika, nato pa je sodni dvor razsodil na način, da je bil Peter Asinelli obsojen na 5 let ječe in na 3 leta posebnega policijskega nadzorstva, njegov sin pa oproščen radi pomanjkanja dokazov.

Jugoslovensko investicijsko posojilo

Razdelitev posojila na poedina ministrstva

BEOGRAD, 14. Tekom današnjega dne se je vršilo več konferenc poedinih ministrov z načelnikom vlade Vukićevićem, ki so se nanašale na razdelitev inozemskega posojila. Jutri se bržkone povrne v Beograd namestnik finančnega ministra dr. Spaho, ki je bil nujno pozvan iz Dubrovnika, da se definitivno razdeli posojilo za dela, ki jih namerava izvesti vlada s pomočjo tega posojila. Tozadevni načrt bo jutri zvečer odnesel pomočnik prometnega ministra Kuzmanović v London, kjer nadaljuje finančni minister pogajanja za definitivno sklenitev pogodbe.

Po vesteh iz vladnih krogov je določenih za prometno ministrstvo 6 milijard, za poljedelsko ministrstvo 4 milijarde, za ministrstvo javnih del 1 milijarda 300 milijonov, za stabilizacijo dinarja in povračilo dolgov pri Narodni banki 1 milijarda 600 milijonov in za vsa ostala ministrstva 900 milijonov dinarjev.

V notranjem ministrstvu se je včeraj vršila seja članov jugoslovenske delegacije za trgovinska pogajanja z raznimi državami. Na dnevnem redu je bilo vprašanje pogajanj za sklenitev trgovinske pogodbe s Španijo.

Nova palača jugoslovenske narodne skupščine

BEOGRAD, 14. V spremstvu poslancev Vilderja in Bačinića se je podal danes predsednik narodne skupščine dr. Perić v novo poslopje narodne skupščine, ki bo dograjeno še tekom tekočega leta. Ministrski svet je na eni izmd svojih poslednjih sej odobril za novo zgradbo poslednje kredite, in sicer 50 milijonov dinarjev iz investicijskega posojila ter 20 milijonov iz reparacijskih dajatev. Dela naglo napredujejo in bo poslopje narodne skupščine do jeseni končano.

Načrt zakona o imenih v Jugoslaviji

BEOGRAD, 14. V pravosodnem ministrstvu je bil izdelan osnutek zakona o imenih, ki bo v kratkem predložen narodni skupščini. Po tem zakonskem načrtu se urejuje vprašanje pridobitve, spremembe in zaščite imen fizičnih oseb.

Pomočnik jugoslovenskega zunanjega ministra vpokojen

BEOGRAD, 14. V diplomatičnih krogih je izvala senzacijo nenadna vpokojitev pomočnika zunanjega ministra Steva Pavlovića. Včeraj je bil podpisan ukaz, s katerim se vpokojuje. Njegov namestnik še ni določen.

Težka avtomobilska nesreča

na Češkoslovaškem

PRAGA, 14. Pri Obelu se je pripetila včeraj popoldne grozna avtomobilska nesreča. Avto, v katerem se je vozilo 7 oseb, se je zaletel pri prehodu preko železniške proge v tovorni vlak. Stroj je zgrabil avto in ga docela zdrobil. Vseh 7 potnikov s šoferjem vred pa je tako razmesarilo, da so morali posamezne dele teles pobirati po progi več sto metrov daleč.

Mraz in sneg v Dolomitih

TRIDENT, 14. V Dolomitih in na visokih planinah je zapadel obilen sneg. Mnogi prelazi so popolnoma zaprti. Radi snega je postal seveda tudi mraz občutljiv in je ponekod povzročil veliko škode na nasadih. Na poljih se je bil v poslednjih dneh stvoril tekom noči led, kar se že dolgo vrsto let ni pripetilo v maju.

Orožniški marešjalo zavratno umorjen na Sardiniji

NUORO, 14. Včeraj popoldne so neznani zločinci umorili iz zasede orožniškega marešjala Antona Coloma. Zločin se je izvršil v bližini Orgosola, kjer je marešjalo poveljeval orožniški postaji. Podrobnosti o tem dogodku še manjkajo, vendar pa je že sedaj gotovo, da je zločin izvršila kakšna izmed tolovajskih tolp, ki jih je Colomo vztrajno preganjal.

Atentat na bankirje v Sofiji

Človeških žrtev ni bilo

SOFIJA, 14. V minuli noči je bil tu izvršen atentat na stanovanje bančnih ravnateljev Hodže, Kadže Kacova in Baharja. V predsobi njihovega stanovanja je okrog 3. zjutraj eksplodiral peklenski stroj. Detonacija je bila tako močna, da so popokale v sosednih hišah vse šipe in se porušila dva zida. K slučaju pa eksplozija ni zahtevala človeških žrtev.

Motiv atentata še ni znan in tudi storilci se doslej še niso izsledili. Domneva se, da atentat nima političnega ozadja, marveč da gre zgolj za demonstracijo proti bančnikom, da bi se na ta način prisilili, da bi v večji meri podpirali obubožano prebivalstvo prizadeto radi poslednjih potresnih katastrof.

Poljska in Litva

Prekinitev pogajanj - Incidenti ob odhodu poljskih delegatov

PARIZ, 13. Iz Kovna poročajo, da so se pogajanja med Litvo in Poljsko za sklenitev pogodbe o nenapadanju ukinila, ker baje litovska delegacija ni sprejela poljskih predlogov. Ko so se poljski delegatje odpravili na postajo, jim je litovsko ljudstvo v obliki demonstracije pokazalo svoje sovraštvo. Manjši incident se je pripetil na postaji, kjer so pričeli nekateri demonstrantje metati kamenje proti Poljakom. Več ljudi je bilo aretiranih.

KOVNO, 14. Včeraj zjutraj, ko so se imeli člani poljske delegacije za pogajanja s tukajšnjo vlado odpeljati, je okrog 300 litovskih dijakov, ki so se bili zbrali na postaji, z gnilimi jajci napadlo odhajajoče odposlance. Sledil je spopad med policijo in dijaki. 20 dijakov je bilo ranjenih, mnogo aretiranih.

Pogajanja se bodo nadaljevala v Kovnem 25. junija.

VARŠAVA, 13. O pogajanjih, ki so se vršila v Kovnem, je bil izdan naslednji poljsko-litovski uradni komuniké:

«Poljsko-litovska komisija za varnost in reparacije je imela 12. t. m. plenarno sejo pod vodstvom Holowka. Bavila se je s poročili o delu podkomisije za reparacije. Litovska delegacija je izročila poljski odgovor na poljska predloga glede pogodbe o nenapadanju in glede spravne in arbitražne konvencije. Sporazumno je bilo določeno, da se komisija prihodnjič sestane v Kovnem, dne 25. junija. Danes odpotuje poljska delegacija s svojim načelnikom Holowkom proti Varšavi.»

Volilna kampanja v Nemčiji

Nemiri in aretacije

BERLIN, 14. Poslednja nedelja pred volitvami v državni zbor je bila precej nemirna. Prišlo je do več spopadov, posebno med levičarskimi in desničarskimi skrajneži. Aretiranih je bilo preko 100 oseb.

Ko je imel biti včeraj na Kurfürstendammu aretiran neki demonstrant, ki se je skušal obraniti stražnikov, mu je prihitelo na pomoč več ljudi. V spopadu med njimi in policijo sta bila težko ranjena en častnik in en polic. agent. Proti večru so se nemiri ponavljali. Bilo je ranjenih še več ljudi.

Kot poročajo listi, se vojaštvo v garnizijah severne Nemčije pripravlja na eventuelen alarm za slučaj neredov pri volitvah, ki se bodo vršile čez teden dni.

Iz bojev med Kitajci in Japonci

Kitajska nasilja in grozote

LONDON, 14. Boji med Kitajci in Japonci v Tsinanu so docela ponehali. Načelnik japonske vlade Tanaka je, kot poroča «Times» celo izrazil upanje, da se bo spor docela poravnal. Japonska bi si rada ohranila prijateljstvo Kitajske, ki je za njeno izvozno blago najboljši in najbližji trg. Toda ravno spričo tega bo tudi še nadalje varovala svoje interese na kitajskih tleh.

Japonsko zunanje ministrstvo je prejelo celo vrsto fotografij japonskih pohabljencev v Tsinanu. Slike kažejo Japonce, ki so jim kruti sovražniki slekli kožo do pasu, tudi z glave in lic. Večinoma so bili Japonci in Japonke mučene ne, da se umorijo, ampak zgolj z namenom, da se trpinčijo.

Stabilizacija grške valute

ATENE, 13. Listi poročajo, da je ministrski svet odobril in podpisal dekret o stabilizaciji drahme. Glasom te naredbe se določi vrednost drahme v razmerju 375 za en funt šterling. Grška banka je pričela poslovati z današnjim dnem.

Politične beležke

Nova brošura Družbe narodov

Akcijski odbor Družbe narodov je izdal brošuro o vojnih posledicah. Brošura navaja, da je stala svetovna vojna vse udeležene države 1812 milijard zlatih frankov. V proračunskem letu 1926-27 je znašal proračun za deželno brambo v vseh državah, ki so se udeležile vojne, samo 18.5 milijard zlatih frankov, torej stoti del vojnih stroškov. Izdatki za Družbo narodov, za mednarodni delovni urad in za haaško razsodišče so znašali v minulem letu 15,330.000 zlatih frankov, torej 7200 krat manj kakor vojni izdatki. Vojna je zahtevala 10,135.000 človeških žrtev. Istočasno se je 20,850.000 ljudi manj rodilo kakor v normalnih časih. Umrljivost se je pa povečala za 6,015.000, lahko se torej trdi, da se je vojna končala za človeštvo z izgubo 37 milijonov ljudi. Francija izda za Družbo narodov na leto 10 milijonov papirnatih frankov, toliko torej, kolikor znaša zgradba ene same torpedovke. Družba narodov stane vsakega posameznega Francoza na leto le 25 stotink.

DNEVNE VESTI

Ustoličenje tržaškega podeštata

Včeraj se je vršilo v mestni hiši svečano ustoličenje drugega tržaškega podeštata senatorja dr. Pitacca, ki je bil pred dnevi imenovan na to mesto, izpraznjeno po smrti prvega podeštata gr. uff. Karla Archi-ja.

Točno ob 12. uri je vstopil v dvorano tržaški prefekt kom. Fornaciari v spremstvu direktorija fašistovske stranke in dr. Pitacca samega. V dvorani zbrano občinstvo, med katerim so bili zastopniki vseh oblastev, je priredilo novemu podeštatu burno ovacijo, nakar se je začela takoj svečanost z govorom prefekta Fornaciari-ja. Prefekt je orisal zasluge dr. Pitacca kot politika in bivšega upravitelja tržaške občine, s toplimi besedami se je spominjal pokojnega prvega tržaškega podeštata Karla Archija ter izvršil nato uradno ustoličenje z naslednjimi zaključnimi besedami svojega govora:

«Ves Trst je pripravljen podpirati Vaše delovanje in ga obdajati s svojim pristankom in s svojim zaupanjem. Ni moglo biti Vaše delovanje deležno boljših in veselejših znamenj. In v tej veri Vas proglašam v svetlem imenu Nj. V. kralja za podeštata Trsta.»

Nato je imel kratek govor inž. Cobolli-Gigli, ki je pozdravil novega podeštata v imenu fašistovske stranke. Za oba govora se je podeštat zahvalil v daljšem govoru, v katerem se je med drugim spominjal pokojnega Carla Archi-ja ter izjavil, da bo svojo težko nalogo, ki jo prevzema, vršil v soglasju s fašistovsko stranko, v intimnem sodelovanju z vicepodeštati, z zaupanjem na pomoč državnih podtajnikov poslanca Giunte in Suvicha ter vrednega predstavnika osrednje vlade prefekta kom. Fornaciari-ja.

Po zaključku svečanosti so priredili prisotni novemu podeštatu ponovne manifestacije, združene s poklanjanjem številnih šopkov cvetja. Istotako je bil deležen podeštat ovacij s strani občinstva na trgu Unità, ko je odhajal po ustoličenju iz mestne hiše.

Povodom te svečanosti je bila mestna hiša okrašena z državnimi in občinskimi zastavami. Istotako mnoge palače v sredini mesta, občinski uradi in tramvaji.

NOV ŽELEZNIŠKI VOZNI RED

Opozarjamo, da stopa z današnjim dnem v veljavo nov železniški vozni red. Na četrti strani objavljamo čas odhodov in prihodov vlakov na onih progah, ki pridejo za naše ljudi najbolj v poštev.

KRT

Krt je naš zvesti, marljivi in zanesljivi pomočnik na vrtu, zato bi mu morali prizanašati in bi ga ne smeli preganjati in pobijati. Toda nepoznanje njegovega dragocenega delovanja ga stane večkrat življenje. Nehvaležnost je plačilo sveta, tako lahko toži krt. Nikdar se ne pojavi ta kopač med živalmi na mestih, kjer ni ne ogrcev, ne črvov. Kjer je mnogo krtin, tam je dobil krt tudi mnogo hrane. Kjer ni zanj nobene hrane, tam ne najdeš tega zemeljskega policista. Krt uniči vse, karkoli uničuje naše rastline in njihove koreninice. Krtova pozrešnost je brezprimerna; niti pol ure bi ga mi sami ne mogli hraniti. Krivična, zmotna obtožba je spravila krta na zatožno klop, ker se je mislilo, da žre rastlinske koreninice. Kjer je pa krt recimo radi krtin nadležen, naj se prežene s smrdljivimi predmeti, ki se vlože v krtine, tako na pr. slanikove glave, košček karbida, cunjica namočena s petrolejem. Omeniti moramo da uživa pri nas krt posebno varstvo, ker ga je goriški prefekt prepovedal preganjati.

ŽITNI TRG.

Mednarodni poljedelski urad v Rimu je ravnokar objavil poročilo o stanju z zimsko pšenico posejane površine v Združenih državah. Posejanih je bilo 19.3 milijonov hektarjev in opuščenih radi slabe prezimitve 4.8 milijone hektarjev. Površina, na kateri se bo vršila julija meseca žetev, znaša torej 14.5 milijonov proti 15.3 milijonom hektarjev lanskega leta. Na podlagi teh številk bo znašala žetev ozimine 130.4 milijone kvintalov proti 151.3 milijonom kvintalov v letu 1927. Žetev rži v Združenih državah se ceni na 10 milijonov q proti skoro 15 milijonom q v prejšnjem letu. To neugodno poročilo je bilo na mednarodnih žitnih borzah že pred časom eskomptirano. Amerika bo pa brezdvomno iz različnih vzrokov skrbela za dviganje pšeničnih cen. Argentinska vlada je objavila svoje prvo poročilo o novi koruzni letini, iz katerega je posneti, da je znašala 77 milijonov q proti 81½ milijonom q v letu 1927. Izvozni prebitek bo po tej cenitvi za 15 milijonov q manjši od lanskega, ki je znašal 58.6 milijonov q.

ŽIVINA.

Na milanskem trgu, ki je eden izmed najpomembnejših italijanskih živinskih trgov, se čuti pomanjkanje prvovrstne klavne živine in telet. Cene so spričo tega precej napredovale. Preteklega tedna je ta trg zaznamoval sledeča notiranja: Voli prve vrste L 4.40—4.80, druge vrste L 3.90—4.40, tretje vrste L. 3.10—3.80; krave prve vrste L. 4.10—4.70, druge vrste L. 3.20—4.—, tretje vrste L. 2.40—3.10; biki prve vrste L. 4.10—4.80, druge vrste L. 3.20—4.—; teleta prve vrste L. 6.40—7.50, druge vrste L. 5.50—6.30, tretje vrste L. 4.20—5.20.

Vino.

Italijanski trgi stoje v znamenju izboljšanja vinskih cen. Boljše vrsto so skoro že prošle. Tudi v naši pokrajini je zaznamovati dober odjem belega vina. Kleti trtorejcev se hitro praznijo. Izgleda, da bo čez poletje primanjkovalo domače vinske kapljice. Cene vipavskega vina se gibljejo na podlagi L. 220—2.40 za hektoliter, franko klet.

Rojstva, smrti in poroke v Trstu dne 12. maja 1928

Rojeni: 10;
mrtvi: 8;
poroke: 4.

Iz tržaškega življenja

Epilog tragične nesreče na Kontovelu

Pogreb dveh mladih žrtev

Pomladansko solnce je v nedeljo popoldne obsevalo na Kontovelu veličasten, ganljiv prizor; s svojimi žarki je božalo ogromno množico, ki se je zbrala, da izkaže poslednjo čast Nadici Starc in Marici Reja, mladima žrtvama tragične avtomobilske nesreče, ki je združila v žalosti obe vasi, Kontovel in Prosek. Sočutstvovanje prebivalstva radi tragične usode dveh dekletc je prišlo do izraza na izredno ganljiv način pri pogrebu. Menda pač lahko rečemo, da je Kontovel videl malo takšnih žalnih svečanosti. Že mnogo pred uro, ko se je imela pričeti pogrebna ceremonija, se je začelo zbirati pred hišo žalosti občinstvo, ki se je gnetlo k mrtvaškemu odru, na katerem sta ležali dve majhni beli krsti, skoro popolnoma pokriti s cvetjem. Okoli 16. ure se je ob donenju mrtvaškega zvona vaške cerkvice razvil veličasten žalni sprevod. Na čelu je korakal oddelek vojaštva 152. pešpolka, za njim je šla proseška godba, nato so se vrstile skupine šolskih otrok v krojih; poleg domačih so bili tudi otroci iz Trsta, Barkovelj, Opčin in drugih krajev. Kontovelski in proseški otroci so nosili vence, ki jih je bilo 16; med temi sta dva imela trakove s slovenskim napisom. Bila sta to venca staršev dveh mladih pokojnic. Ob krstah, ki sta ju nosili dve šestorici dečkov v balilskem kroju, so korakali orožniki, mestni stražniki ter ženske s svečami. Neposredno za vsako krsto so korakali starši in sorodniki nedolžnih žrtev, ki sta si bili sestrični. Zadaj je sledila ogromna množica občinstva. Navzoči so bili tudi zastopniki raznih oblastev, med njimi tržaški podprefekt comm. Zanconato, pokrajinski tajnik fašistovske stranke inž. Cobolli - Gigli, zastopnik generala fašistovske milice Mozzonija, zastopnik tržaškega šolskega skrbnika in drugi. Sprevod je krenil počasi proti vaški cerkvici, kjer je domači župnik Josip Križman odpel mrtvaške pesmi in blagoslovil krsti. — Nato je sprevod krenil na pokopališče, kjer so med splošnim ganotjem občinstva, ki je napolnilo blagoslovljeni prostor do zadnjega kotička, položili krsti z zemskimi ostanki malih pokojnic v skupni grob k večnemu počitku.

Lokomotiva trčila ob tramvaj

Včeraj popoldne okoli 15. ure se je pripetila pred ladjedelnico S. Marco pri Sv. Andreju huda nezgoda, ki bi bila lahko imela tragične posledice. Ob tistem času je na tiru, ki se vije mimo ladjedelnice, lokomotiva razmikala železniške vozove. Pri tem se je pomaknila do mesta, kjer se železniški tir križa s tramvajem. Nesreča je hotela, da je v istem hipu privozil ondot tramvaj proge št. 2, ki je vlekel za seboj priklopni voz. Uvidevši nevarnost, ki je pretila tramvaju, je zavirač naglo stisnil zavore in z druge strani je strojevodja skušal ustaviti lokomotivo; toda bilo je prepozno; lokomotiva, ki k sreči ni vozila naglo, je trčila ob motorni voz in ga močno poškodovala. K sreči potniki, čim so zapazili nevarnost, večinoma naglo poskakali z vozov, nekateri pa, ki tega niso utegnili storiti, so se umaknili k nasprotni steni. Zato in ker se je lokomotiva takoj ustavila, nezgoda ni imela hudih posledic. Ranjen ni bil nihče; mogoče je kdo zadobil kako prasko, a že ne more biti nič hudega, zakaj nihče ni prišel iskati pomoči ne na rešilno postajo in tudi ne v mestno bolnišnico.

Poškodovani voz so kmalu potem zavlekli v tramvajsko remizo v ulici Giulia in promet je bil spet vspostavljen.

Oblast je uvedla preiskavo, da se dožene, po čigavi krivdi se je zgodila nesreča.

Nevarna vožnja avtomobila s pijanim šoferjem

V nedeljo zvečer okoli 19.30, ko je v bližini konjskega dirkališča na Montebellu mrgolelo ljudi, ki so se vračali v mesto, je nenadoma pri vozil po katinarski cesti navdol velik tovorni avtomobil; drvel je z veliko naglico in tako neredno sem ter tja, da ni bilo težko uganiti, da je šofer izgubil oblast nad njim. Dočim so se ljudje začeli v strahu naglo umikati, je mestni stražnik Marcel Bartoli, ki je vršil svojo službo tam blizu in je vse to videl, naglo pohitel naproti avtomobilu, meneč, da se je morda kaj pokvarilo pri motorju in da radi tega šofer ne more ustaviti. Cesta je namreč na tistem mestu precej strma. Toda kmalu je stražnik spoznal, da je vzrok nevarni vožnji čisto drugačen: šofer je bil pijan kot klada. Na vpitje stražnika je šofer sicer takoj stisnil zavore, a vendar je avtomobil zdrčal še kakih 30 metrov predno se je ustavil. Bil je res že skrajni čas, kajti sicer bi bil skoro gotovo zavozil med nekatere avtomobile, ki so stali pred dirkališčem in so bili večinoma natrpani s potniki.

Šofer je bil seveda aretiran in odveden v zapor.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Vlom v banko pri belem dnevu

Vlomilci odnesli okrog 60.000 lir

V nedeljo, najbrž okrog poldneva, so neznani tatovi vlomili v tukajšnjo podružnico zavoda «Banca Cooperativa Giuliana» z glavnim sedežem v Trstu. Banka se nahaja v ulici Morelli št. 45. Tatovi, ki so odprli glavno blagajno, so odnesli s seboj 30.302'40 lir denarja in za 23.300 lir vrednostnih papirjev. Tatovi so izrabili priliko, ko je bila banka radi nedeljskega počitka zaprta. Prvi je ugotovil tatvino, in sicer šele zvečer, občinski stražnik Martelanc, ki je opazil, da so bila vrata banke popolnoma zaprta in je bila luč v notranjih prostorih ugasnjena, dasiravno so banke v svrho večje kontrole po noči razsvetljene. Stražnik je obvestil ravnatelja, ki je prišel takoj na lice mesta in zapazil, da je bila blagajna na pol odprta, iz nje pa je bil pobran ves denar; papirji so bili razmetani po tleh. Poleg omenjenega denarja je izginilo tudi za 200 lir zlatega in srebrnega denarja. Policija išče vlomilce.

Grozna nesreča

Brat ustrelil po nesreči brata

Zeleni križ je prepeljal v nedeljo v goriško bolnišnico usmiljenih bratov 15-letnega Antona Lisjaka iz Planine pri Vipavi. Bil je težko ranjen v trebuh. Deček je kmalu nato v bolnišnici podlegel smrtonosni rani. Lisjak je žrtev neprevidnosti njegovega 18-letnega brata, ki se je v njegovi prisotnosti igral z nabito puško. Ta se je sprožila in zadela Antona v trebuh.

Koncert donskih kozakov, ki se je imel vršiti včeraj, se vrši danes in jutri

Radi železniških zaprek se sinoči ni mogel vršiti napovedan koncert donskih kozakov v gledališču «Verdi». Vršil pa se bo nepreklicno danes zvečer ob 9. ter z različnim programom jutri zvečer. Včeraj zvečer so Donci gostovali v Ljubljani, danes dopoldne pa dospo v Gorico. Včeraj smo obiskali dva odposlanca od ravnateljstva zbora, ki sta dospela v svrho predpriprav v Gorico. Gospoda sta v imenu uprave zaprosila vse one, ki so včeraj prišli z dežele v Gorico, da bodo prisostvovali koncertu, naj oproste zamudi; povzročeni radi neprevidenih zaprek. — Zbor prihaja s Češkega in se je v Ljubljani ustavil le mimogrede. Zbor, ki se je formiral iz skoro samih bivših častnikov ruske carske vojske pred tremi leti v Pragi na Češkoslovaškem pod imenom «Platov», je v poznejših letih izvajal svoje koncerte po vsej Srednji Evropi in predvsem dvakrat na Dunaju, kjer je dosegel sijajen vspeh. Obiskal je tudi Budimpešto, gostoval v Rumuniji, v Nemčiji, na Poljskem in večkrat v Češkoslovaški. Zbor do sedaj ni izvršil še nobene turneje po Italiji. Iz Gorice bodo kozaki pod vodstvom Kostrjukova nadaljevali turnejo po Italiji. Obiskali bodo Videm, Padovo, Vicenco, Treviso, Milan, Turin in Rim. Za ostala mesta še niso odločeni.

Zbor, ki bo danes pel v gledališču Verdi, je sestavljen iz 35 mož, med katerimi se najbolj odlikuje sijajni tenor V. Levitchy, ki je bil pred vojno najboljši operni pevec v Peterburgu. Po večini so skoraj vsi kozaki od Dona z Nikolajem Kostrjukovim vred. Po vojni so si izbrali za svojo stalno domovino Češkoslovaško ter skoro vsi končali vseučilišče v Pragi, kjer se nahajajo že šest do sedem let.

Koderkoli je zbor hodil, povsod si je pridobil z originalno rusko narodno pesmijo simpatije vsega občinstva in dosegel izvanreden uspeh. Glasbeni kritiki so ga povsod hvaliti. Zato je pričakovati, da bo danes tudi goriško gledališče polno občinstva.

Program I. koncerta obsega:

1) **Don.** Uglazbil po besedah A. Puškina Napravnik. Pesem opeva lepoto reke Don, katere vode tečejo sredi ruske stepe. Donski kozaki se vračajo z dalnih vojnih pohodov ter navdušeno pozdravljajo svojo reko: «Živijo, Don! Oj, živijo Don!»

) **«Vdol po Piterskoj».** Uglasbil Prigogiv. Ruska narodna pesem. Opisuje trojko ki drči po moskovskih ulicah in na kateri se vozi družba veselih in brezskrbnih v Pitersko (moskovsko predmestje), kjer se nahaja veliko famoznih restorantov za požrešneže.

) **«Ne iz oblaka».** Pesem kozakov iz Tereka. Uglasbil S. Traplin. V tej pesmi opevajo kozaki svojo slavno dobo, ko jih je bil car nagradil in jim podelil divjo reko Terek.

4) **Serenada.** Uglasbil Abt. Poje tenor solo g. Leticky. Opeva poezijo lunine noči in se spušča v ljubezenske sanje svoje ljubice. Zbor posnema kitaro in tako spremlja serenado.

5) **Khmelek.** Uglasbil S. Toplin. Kozaška narodna pesem s tipičnimi kozaškimi žvižgi, vzkliki, s katerimi skuša kozaška deklica privabiti k sebi kozaka s sladkimi besedami: «Vrzi proč puško, o kozak, in pridi, pridi hitro k meni!»

Odmor

6) **Stenka Razin.** (To je znana «Volga»). Uglasbil Dobrovein. Poje bas solo g. Jaklino. Pesem opeva danskega kozaka Stenka Razina, znanega po svojih uporih. Oklical se je za Atamana svojih kozakov za več let od 1667. do 1676., bil je pravi strah in groza pokrajin ob Volgi in Donu. Leta 1671 so ga prijeli in justificirali v Moskvi. Pesem poje, kako se vozi Razin na svoji ladjici po reki Volgi. Njegovi pristaši se mu upirajo, ker se je zaljubil v neko perzijsko princesinjo, ki jo ima ujeto na ladji, ter na ta način pozablja na svoje atamanske naloge. Razin uboga tedaj svoje pristaše in vrže lepo princezinjo v srdite Volgine valove z besedami:

«Volga, Volga, mati rodna, glej, vzemi mojo lepo.» Nato zaukaže svojim kozakom: «Zapojmo bratje, pesem v spomin lepi utopljenki!»

7) **«Žalostno zvonček zvoni.** Uglasbil g. Traphin. Poje tenor solo g. Krutov. Žalostna pesem ruskega postiljona, ki vozeč se na svoji trojki, poje pesem o svoji mladosti, o svoji ljubezni, o polju, o travnikih svojega rojstnega kraja. Zbor posnema zvončkljanje zvončkov pri trojki.

8) **«Ejl Uhnem!»** Uglasbil Arhangelski. Zvona pesem splavarjev na Volgi, ki vlačijo polno težko ladjo.

9) **V slavo Platova.** Uglasbil Traplin. Pesem donskih dokazov. Čuje se junaškega otomana Platova ki se je zelo proslavil v napoleonovi vojni leta 1812, ko bi bil kmalu zajel samega Napoleona. Platov je tudi prvi prikorakal s svojimi kozaki v Pariz.

10) **Dvanajst roparjev.** Uglasbil Troplin. Poje bas solo g. Jaklino. Melanholičen motiv, ki opisuje roparja Kudiara, ki je bil strah in groza ljudstva. Toda skesa se in v znak kesanja gre v samostan, «da bi služil Bogu in ljudem!»

11) **Večerni zvon.** Uglasbil Troplin. Poje tenor solo g. Levitcky. Pesem opeva prvo ljubezen mladost, očetna hiša.

12) **Iz gozda.** Uglasbil Traplin. Tipična pesem kozakov, ki prihajajo iz bitke.

13. **Pesem in ruski ples.**

Program za jutrišnjo predstavo prinesemo v jutrišnji številki.

SKLEPI UPRAVNEGA ODBORA GORIŠKE POKRAJINE

(seja od 10. maja 1928)

A) **Zadeve, ki so se odobrile brez vsakih pridržkov:**

Idrija: Dogovor glede zdravilnice za jetične.

Komen: Določitev posebnega občinskega zemljišča za športno igrišče in naklonitev zneska 1000 L. za ureditev istega.

Medana, Dornberg, Prvačina: Proračun za l. 1928.

Miren, Črniče, Kojsko, Šempas: Proračun dobrodelnega udruženja za leto 1928—1929.

Gobrovica: Znižanje davka na živino.

Grgar: Nagrada občinskemu tajniku.

Erzelj: Družinski davek.

Biljana: Likvidacija bolniških stroškov iz l. 1924. do 1926. videmski pokrajinski upravi.

Črniče: Odstop liktorskega športnega igrišča v trajno uporabo državni ustanovi Balilla.

Pokrajinska uprava: Prispevek pokrajine k izdatkom državnih ustanov «Balilla» in «Dopolavoro».

Tolmin: Stavbeni red.

Št. Vid: Vzdrževanje občinskih poti.

Kanal: Povišek užitnine za eno četrt.

Volče: Obrtni in trgovinski davek.

Vipava: Pravilnik za mrliško policijo.

Pokrajinska uprava: Konsorcij zoper jeitko v goriški pokrajini in njegova pravila.

B) **Zadeve, ki so se odobrile z omejitvijo:**

Štandrež: Živinozdravniški konsorcij. Prošnja dr.ja Favsta Aldrighetti-ja, naj bi se izpremenila razredba kategorije.

C) **Zadeve, o katerih se je izrazilo ugodno mnenje:**

Gorica: Pooblastitev za nakup nepremičnin od notarja Karla Čibeja, Katarine Bressan roj. Nodus in Petra in Josipa Brajnika.

Sv. Lucija: Načrt odloka, vsebujočega pravila za združitev občin Sv. Lucije, Ponikev in Št. Viške gore.

Kobarid: Načrt odloka, vsebujočega pravila za združitev občin Kobarida, Kreda, Drežence, Idrskega, Ljubušenj, Livka in Trnovega.

Dornberg: Načrt odloka, vsebujočega pravila za združitev občin Dornberga, Prvačine in Vogrskega.

Dobrovo: Načrt odloka, vsebujočega pravila za združitev občin Biljane in Medane v eno občino z imenom Dobrovo.

Salona: Načrt odloka, vsebujočega pravila za združitev občin Anhovega in Deskel v eno občino z imenom Salona (Salona d'Isonzo).

Vipava: Načrt odloka, vsebujočega pravila za združitev občin, Vrhpolja, Lož, Slapa, Budanj, Goč in Erzelja.

Tolmin: Načrt odloka, vsebujočega pravila za združitev občin Tolmina in Volč.

Bovec: Načrt odloka, vsebujočega pravila za združitev občin Bovca, Loga, Cezsoče, Žage in Srpenice.

Renče: Načrt odloka, vsebujočega pravila za združitev občin Renč in Bilj.

Štanjel: Načrt odloka, vsebujočega pravila za združitev občin Štanjela, Kobjeglave in Gaberj.

D) **Zadeve, ki so se preložile:**

Kanal, Col, Kojsko, Št. Vid, Rihemberk: Pravilnik glede občinskih uradnikov in uslužbencev.

Kojsko: Proračun za l. 1928.

Škrbina: Znižanje davka na živino.

IZPRED SODIŠČA

Razprava proti Ernesti Jazbec iz Svetega pri Komnu

Kot se naši čitatelji gotovo dobro spominjajo, je bila pri razpravi proti učitelju Ludviku Jazbecu, ki je bil dne 19. decembra l. l. v kontumaciji obsojen na eno leto ječe, ker je poteptal znak z italijansko trobojnico, aretirana njegova sestrična Ernesta Jazbec. Obdolžena je bila, da ni pred sodiščem pravilno izpovedala, kako se je dejanje, radi katerega je bil Jazbec obtožen, zgodilo. Pri takratni razpravi je namreč pričala, da učitelj Jazbec ni pohodil znaka, pač pa da mu je ta po nesreči padel iz rok. Nekaj dni po aretaciji je bila spuščena iz zapora na začasno svobodo, nakar so jo naznanili sodišču. Včeraj se je vršila razprava, katere sta se udeležili tudi priči Jožef Abram in Marija Pipan.

Tudi včeraj je Jazbec vztrajala pri svoji prejšnji trditvi. Ko se je ona 19. marca lanskega leta — to je bilo ravno na praznik sv. Jožefa, ko je bil v Komnu tradicijonalni sejem — vračala s sejma proti Svetemu z Jožefom Abramom in Marije Pipan, jih je med potjo pri svetakem pokopališču srečal učitelj Ludvik. Vprašal jo je, kaj mu je prinesla s sejma. Pokazala mu je znak na prsih in rekla, da ji ga je kupil Abram. On ji ga je vzel, a padel mu je na tla. Pohodil ga ni. Tudi ni rekel, da znaka ne sme nositi, pač pa da ne sme jemati spominov od Abrama. Morda je ravnal to iz ljubosumnosti.

Predsednik Brunetti zaslliši nato Jožefa Abrama, ki je glavna obtežilna priča. Ta ponovno potrdi, da je Ludvik Jazbec iztrgal Ernesti s suknje znak z italijansko trobojnico, ga vrgel jezno na tla in ga z nogo pohodil. Vrh tega da ji je rekel: «Ne smeš tega nositi». Priča se sili najprej govoriti italijansko, ker pa predsednik uvidi, da Abram ni preveč vešč italijanskega jezika, pokliče tolmača.

Predsed.: «Kakšen je bil znak?»

Priča: «Čisto navaden znak z italijansko zastavo, ki sem ji ga kupil jaz.»

«Zakaj ji ga je po vašem mnenju iztrgal? Ali iz ljubosumnosti?»

«Tisto pa ne vem.»

«Ali je bil Ludvik fant obtoženke?»

«Ne vem!»

«Ali vas je Jazbec vprašal, kdo ji je kupil znak?»

«Ne!»

Obtoženka: «Jaz sem mu sama povedala, da mi ga je kupil on!»

Priča pravi, da tega ni slišal.

Ernesta: «Saj ni mogel slišati, ker je bil več kot pet korakov proč od mene!»

Predsednik priči: «Ali niste bili zaljubljeni v obtoženko?»

Priča: «Ne, bil sem le tako njen prijatelj!»

Obtoženka: «Po kaj pa je hodil toliko časa v hišo, če ni bil zaljubljen!»

Predsednik pripomni, da je zapisniku zapisano, da se je znak popolnoma poškodoval, ker je bil pohojen!»

Odv. Sturani: «Kako je to mogoče, če je znak še cel kot «corpus delicti».

Priča Marija Pipan iz Svetega, stara 24 let, pravi sicer, da je videla, kako je Jazbec vzel obtoženki s prsi znak in ga vrgel na tla, ni ga pa pohodil, pač pa le z nogo sunil v stran. Ni pa slišala, da bi rekel obtoženki, da znaka ne sme nositi.

Poveljnik komenske orožniške postaje se obravnave ni udeležil. Presednik prečita njegovo izpoved, v kateri označuje učitelja Jazbeca kot človeka s protiitalijanskimi idejami, ki ni bil naklonjen današnjemu režimu niti kot učitelj.

Ko so bile izprašane vse priče, je govoril državni pravdnik cav. Miglietta. Obtoževal je obtoženko, trdeč, da je hotela rešiti svojega bratranca in izpovedala uspešno. Vse to je po njegovem mnenju storila iz naklonjenosti in iz bratranske ljubezni do Ludvika Jazbeca, vendar pa se s tem zločin ne da opravičiti. Zato naj jo obsodi na 8 mesecev in 10 dni zapora. Vendar pa, ker ni ravnala s tako hudim namenom, naj se to upošteva ter naj se ji podeli pogojna kazen, ki naj se niti ne vpiše v kazenski list.

Odvetnik Sturani, ki je branil obtoženko, je predvsem dokazoval neverodostojnost Abrama, katerega pričanje vzbuja marsikak dvom, že ker se njegove izjave ne ujemajo popolnoma z izjavami priče Marije Pipan. Zelo verjetno je, da on vztraja pri svojih trditvah zgolj iz ljubosumnosti do Ludvika, ali pa iz neplemenitega maščevanja napram deklici, ki ga ne mara, ki ga je v ljubezni zavrnila. Vrh tega pa so izjave obtoženke same take, da ne prikrivajo namena, s katerim je Ludvik Jazbec takrat ravnal. Torej ona ni napačno izpovedala, ampak le tako, kot je bilo v resnici. Zato naj jo sodišče — če ne drugače — oprosti radi pomanjkanja dokazov.

Sodni dvor je nato izrekel razsodbo, glasom katere je obtoženko sicer kaznoval na 8 mesecev in 10 dni ječe in na izključitev iz vseh javnih služb za dobo šestih mesecev, vendar pa ji je vsa ta kazen odpuščena, ako v petih letih ne zagreši nobenega prestopka. Vrh tega se kazen ne bo vpisala v kazenski list.

Spoštuj četrto božjo zapoved, da ti bo dobro na tem in na onem svetu.

V kontumaciji so sodili včeraj goriški sodniki Alberta Ipavca, starega 23 let, iz Podgore, ker je bil obtožen, da je natepel svojega očeta tako močno, da se je moral zdraviti celih 18 dni ter cel mesec ni bil zmožen za delo. Oče Ivan pravi, da se je to zgodilo 6. novembra 1927, in sicer na nedeljo zvečer. Ko sta se pozno po noči vrnila domov hčerka Klementina in njen zaročenec, je on pričel kričati in ju zmerjati. V prepir se je vmešal tudi sin in očeta ranil. On je moral nekaj dni nato v bolnišnico.

Zaslišanih je več prič. Obtoženčeva sestra Klementina noče pričati proti svojemu bratu, ker ji je dana možnost izbiranja.

Obtoženčeva mati Neža Ipavec pravi, da ni videla pretepa med očetom in sinom. Zato ne ve nič. Istotako ne ve nič Klementinin zaročenec.

Na predlog državnega pravdnika Migliette obsodi sodišče obtoženca na 4 mesece zapora.

TOLMIN.

Kot smo že pisali, je tvrdka «Singer» priredila v Tolminu tečaj za ročna dela, ki se je pričel 20. apri-

la in se zaključil 10. t. m. z razstavo.

Obiskovalo ga je mnogo deklet iz Tolmina in okolice, ki so se kolikor mogoče potrudile, da so si s tem čim več pridobile. V prvih dneh nam je re ta stroj delal preglavice, a kljub temu nismo obupale, ker nam je vesela Olga lajšala «trpljenje». Vso hvalo pa smo dolžne gdč. Demšarjevi, ki se je s sveto potrpežljivostjo in vztrajnostjo mučila z nami in nam tako dala veselje do dela.

Vnovič je torej gdč. Demšarjevi najiskreneje zahvaljujemo in želimo, da bi tudi drugo leto ne pozabila na nas! **Tolminke.**

KOT — KORITNICA

Pri nas je trenotno precej delavcev brezposelnih, ker jih v Rablju ne more biti toliko zaposlenih, kot bi si to sami delavci želeli. Nekoliko upanja, da se odpomore temu socijalnemu zlu, nam je prinesla vest, da bodo pričeli to pomlad graditi električno centralo, toda sedaj, ko bi bilo treba pričeti z delom, je zopet vse utihnilo. Edini poglavitni vir dohodkov nam je še živinoreja in pa mlekarne, a še ta ni prav velik. Mlekarna je letos precej napredovala, pozna se, da so prijeli za krmilo sami mlajši gospodarji. Zato jim kličem: le naprej do čim večjih uspehov! Tako se bodo tudi naše gospodarske prilike zboljšale!

VRH PRI ŠT. VIŠKI GORI!

Še o pretepu.

Malokrat se čuje glas iz naše gorske vasice v naši dragi «Edinosti». Danes pa, ko nameravam napisati par vrstic v «Edinost», beležin samo žalostne dogodke, katere bom tu spodaj zapisal. Dasi je že pisala «Edinost» 26. pr. m. pod naslovom «Pretep vojaških novincev na Cerkljanskem», moram k temu dopisu pripomniti, da g. dopisnik ni bil v vsem natančno poučen in ni vedel, ali so se pretepali vojaški novinci ali drugi fantje. G. dopisnik trdi, da so se pretepali vojaški novinci, a to ne odgovarja resnici. V Vrhu so bili tudi samo štirje vojaški novinci in tudi ti štirje se niso pretepali. Radoveden sem, ali so dotični fantje, katere je omenil gosp. dopisnik res vojaški novinci, ko pa imajo po 24 in pa 27 let!

G. dopisnik tudi trdi, da so hoteli iti Doličani v zgornje prostore, kar pa tudi ni resnično, ampak so hoteli enega dotičnih fantov, ki sem jih prej omenil, vreči iz hiše, čemur pa se je on upiral. Tedaj je prišel na vrsto pretep, katerega posledice so občutili Poličani sami, ki so bili vsega tega krivi.

G. dopisnika pa opozarjam, da naj bo o tem, kar piše, vselej prepričan, ali je resnica ali ne.

Sedaj pa še pravim, da naši vojaški novinci zaslužijo v tem vso čast, ker se niso ne upijanili in tudi ne pretepali; zato jih dotičnemu gospodu dopisniku ni potreba sramotiti po listih.

Vi fantje pa, spametujte se in ne pripravljajte takih neumnosti, kakor je ples in pretep; rajši se naročite na «Edinost» in jo prebirajte v prostem času!

P. J.

Iz tržaške pokrajine

IL. BISTRICA.

Občni zbor stavbne zadruge.

V nedeljo dne 20. maja 1928 ob 18. uri se bo vršil občni zbor Stavbne Zadruge v prostorih bivšega telovadnega doma, sedaj Casa del fascio. Na vsporedu je poleg običajnih poročil predvsem posvetovanje in sklepanje o preustrojitvi zadruge v občinsko stavbno zadrugo ter izvolitev odbora, ki naj vse potrebno pripravi za to spremembo. Z ozirom na važnost tega vprašanja so vabljeni vsi člani, kakor tudi drugi, ki se za stvar zanimajo, da se zboronja vdeleže.

Predsednik: dr Mikuletič.

Premestitev.

V kratkem nas zapusti sodni kancelist g. Roberto Vicolo, kateri je premeščen na sodnijo v Sala Consilina (Salerno). Mladi uradnik, kateri se je kmalu otresel raznih predsodkov ter spoznal in razumel naš narod, je užival pri nas splošno simpatije.

Znanost in umetnost

Organizacija v vsemirju

Po Altmannu.

Vprašanje ameriškega lista.

Pred nekaj leti je stavil neki ameriški dnevnik svojim bralcem vprašanje, kdo more biti pač najboljši organizator vseh časov in vseh krajev. Nato je dobil dnevnik več ko dva milijona odgovorov. Nad sto osebam, ustanovam in gospodarskim podjetjem se je priznalo prvenstvo. Največ glasov je dobila katoliška cerkev, nato starorimska država, družba Standard Oil Company pod Rockefellerjem, ameriška vojna uprava, Hugo Stinnes in Taylor.

Tudi drugi možje, družbe in zveze so dobili mnogo glasov. Bralci, ki so poslali ameriškemu dnevniku svoje odgovore, si niso bili niti zdaleka složni v tem, kdo naj bi bil v resnici najboljši organizator. Mogoče bi se dala doseči složnost s predlogom, naj bi se naklonila naravi oziroma stvarniku vemirja čast nedosegljivega organizatorja vseh časov in vseh krajev. V vsemirju vlada namreč tako popolna, tako umna in namenom samoohrane in nadaljevanju bitnosti prikrojena organizacija, kakršne še ni doslej noben človeški veleum ustvaril za nobeno podjetje.

Zakon vesoljne organizacije

obstoji v razvrstitvi. Razvrstitev velikih in največjih sestavov v zvezi z manjšimi in najmanjšimi in vzvratno delovanje teh najmanjših sestavov na velike in največje. Najobsežnejši sostav, ki ga poznamo v naravi, je rimska cesta. Po mnenju današnjega zvezdoznanstva je to lečasta, na enem mestu v dva dela cepeča se zvezdna plast, ki se razteza po vsej nebesni krogli. V njeni sredi se nahaja naš sončni sostav. Kot del sosveta višje vrste, prav rimske cesto se deli naše osončje samo zopet v manjše enote, in sicer v nebna telesa Merkurja, Venero, Zemljo, Marsa, Jupitra Saturna, Urana in Neptuna. Ta nebna telesa tvorijo zopet veččlenske sostave za druga taka telesa za soplanete s trabanti (lunami) in obroči.

Postopnost od velikega do malega sveta, od tako zvanega makrokozma do mikrokozma, lahko opazujemo le na naši zemlji, ker smo še premalo poučeni o razmerah na drugih planetih našega sončnega sostava. Kaj se nam pokaže, kaor hitro smo začeli raziskovati od največjega do najmanjšega?

Naš planet

se deli zopet v dele, v celine, v zračno in vodno plast. Vsak del je enota, a vsi deli so vendar odvisni vzajemno drug od drugega, kakor se to dogaja v razmerju planeta do planetnega sostava. Zrak, voda, zemlja, mikrokozem v primeri s planetom, so pa zopet svet za one enote kojih eksistenca je od njih odvisna. Oni so obsežne enote za živa bitja.

Ta živa bitja pa zopet nadaljujejo od svoje strani delitev v manjše enote. Življenje je skupen proces, če ga motrimo kot vegatativni postopek. Ohranjajo ga delne funkcije, ki so vse enota sama zase. Dihanje, prehrana, prebava, krvni obtok, razploditev so posebna opravila, ki se dopolnjujejo k splošnemu procesu življenja.

Manjše enote.

Ako premotrimo živa bitja le le od strani njihove materijelne resničnosti, nam bo takoj jasno, da se celotno telo zopet deli v nadaljne enote: v ude, živce, žile, tkanine. To pa še vedno niso zadnji delci; tudi oni so nadredni sostavi za najmanjše enotne organske dele, za stanice. Pri tem orgarsko znanstvenem opazovanju se pa veda nikakor ne ustavi. Nastopi kemik, razkraja stanice in dobi, da so to zopet sestavljena telesa različne tvarine, da se sestavljajo iz atomov.

Najmanjše enote.

Atomi. Pred pet in dvajsetimi leti so se smatrale te ne kemične ne fizično deljive enote kot zadnji stavbni materijal materije. Fiziku današnje dobe je pa atom zopet makrokozem, okrog čigar pozitivnega jedra kroži več bilijonov negativnih elektronov s svetlobno hitrostjo 300.000 km v sekundi.

Pri tej elektronski domnevi se je raziskovanje najmanjših telesnih stvarnosti za sedaj ustavilo. Nobeden pa ne more trditi, da ne pride prej ali slej učenjak, ki bo izvajal, da so elektroni zopet vsak zase makrokozem za druge mikrokozme.

Najobsežnejša enota duševnega življenja je

kulturno delovanje

človeka. Tega delovanja pa ne vrši celokupno človeštvo kot istovrstna maša, pač pa ga vrše manjše in vedno manjše enote, vzajemno učinkovaje na večje vrste. Najprej so narodi katerih vsak proizvaja enoto duševnega življenja. Oni si ustvarjajo jezik, svoje bajke, svoje pesnitve in osnovna načela svetovnega naziranja. Toda narodi se pri udejstvovanju kulturnega dela zopet dele v razne poklice, ustanove, družine in slednjič v poedince. Sostaven razplet kakor v naravi.

To deljenje in združevanje vseh duševnih sil v celoto ni nobeno organizatorično delo človeške glave. Mi smo to vrsto duševnih razmer sprejeli in se ji moramo brezpogojno prilagoditi.

Tako vidimo, kako dovršena je organizacija v naravi. Vse se pokori skrivnostnim zakonom, pa bodi svetovje ogromno kakor rimska cesta ali pa neznatna elektronska maličina.

Polet z Valierjevo raketo

O poskusih z raketnim vozilom smo že poročali. To vozilo, napravljeno v opelskih tovarnah, sliči avtomobilu, ki ga pa ne goni motor pač pa sila, ki tiči v zapaljenih raketah. Omenili smo tudi, da je napravilo ravnateljstvo opelskih tovaren pogodbo z znamenitim nemškim letalcem Raabom, ki sedaj priobčuje razne posameznosti o tem Valierjevem raketnem vozilu.

Z iznajdbami, ki so se napravile v zadnjem času, je dana možnost dvigniti se s pomočjo raketnega letala do višine petnajstih tisoč metrov. Nastane pa veliko vprašanje, ali in kako se more človek v tej višini vzdržati. Letalci, ki so dosegli višino 4000 metrov, so naleteli na hud mraz, ki ni dovolil, da bi človek delj časa vztrajal v tej višini. Poleg naraščajočega mraza otežkočujeta še zelo razredčen zrak kakor tudi minimalni zračni pritisk bivanje v takih plasteh. Do višine osmih tisoč metrov so se povzpeli hribolazci, ki so poskusili doseči vrh Mont Everesta, a so morali svoj namen opustiti, ker niso bili kos težkočam in niso mogli premagati ovir, ki jih stavi narava človeškemu bivanju v taki višini nasproti.

Vkljub temu se bo poskusil v tem novem raketnem letalu polet do višine petnajstih tisoč metrov. Lealec Anton Raab se bo preskrbel z aparati s kisikom in tako opremljen se bo dvignil z novim letalom do že omenjene višine.

Poskusi z raketnim letalom se napravijo najprej v zračni plasti naše zemlje. Meteorologi bodo to zračno plast točno izračunali, nakar se raketna sila letala tako uredi, da ne bo moglo prekoračiti letalo te zračne plasti. Pred vsem gre za ugotovitev, obdaja li v resnici najvišje zračne plasti ledeni plašč, ki ga ne more prodreti človek.

Za slučaj, da bi se izkazalo kljub aparatom s kisikom bivanje v taki višini za človeka nevarno, namerava Raab opremiti letalo s praktično hitro uporabljivimi padobrani, ki mu nudijo takoj možnost, spustiti se brez nevarnosti na zemljo. Raab je dovršil že več tisoč poletov in se je že večkrat povzpel do precejšnjih višin. Raketno letalo bo črpalo svojo gonilno silo iz treh baterij raket.

Ako bi se poskus posrečil, bi bil največjega praktičnega pomena za prekooceanske polete. Meteorologi zastopajo namreč stališče, da se nahaja v višini osmih tisoč metrov in še više skoraj vedno jasno nebo in le malenkostni hlapni tokovi. Dosedanji prekooceanski poleti so pokazali, da so glavna ovira pri tem le vetrovi, kojih pritisk se da izenačiti samo z ogromno motorno silo. Če bi se ta meteorološka domneva izkazala kot resnična, da so namreč v višinah sedmih do osmih tisoč metrov zračne plasti brez hlapov, t. j. brez megle in brez vetrov, bi to pomenjalo, da bi v resnici lahko velika transportna letala ali transportne zračne ladje vozile stalno med Evropo in Ameriko, ne da bi se jim bilo bati ogražanja po kakem viharju ali sploh vremenskih neprilikah.

Gospodarstvo

Gozd

V članku, ki je bil pred kratkim objavljen v «Edinosti», sem poudarjal razmerje gozda do drugih zemljišč. Danes poudarjam razmerje, oziroma zvezo kmetijstva z umnim, ali pa tudi z neumnim gozdnim gospodarstvom. Dejstvo je, da so v krajih, kjer je kmetijstvo zelo razvito, tudi gozdovi najlepši.

Govorim na splošno samo o našem kmetijstvu. V slučaju slabe letine ali gospodarske krize bo gopodar vedno našel v gozdu sredstvo, s katerim si opomore, t. j. da si pomaga, da preživi krizo, v kateri je. Vsi pa lahko dnevno opazujejo in tudi opazijo, da slabi gospodarji, toliko v slučaju potrebe ali nepotrebe, uničujejo gozdove, in ko teh ne morejo več izrabljati, ne morejo se več rešiti upnikov, ki jim groze, in konec je — boben.

Sicer se temu nikakor ni čuditi, če pomislimo, koliko zahteva kmetovalec od gozda. Dajati mu mora les za orodje, za stavbne namene in za kurivo, zahteva od njega tudi steljo za govedo in vobče tudi pašnjo. Gozd ga zalaga z vsem tem in pri sedanji gospodarski krizi ga tudi mora, ker drugače kmet ne bi mogel izhajati. In za to izsesavanje kaj vrača človek gozdu? Za gozd se nič ali pa zelo malo zmeni, za gozd velja le sekira.

Ta članek naj bo posvečen samo nedostatkom gospodarstva v gozdovih in posebno nedostatkom pri pašnji in izkoriščanju stelje. Razpravljam samo o gospodarstvu v gozdovih, ki so last našega kmeta, kot reveža, in ne kot last kapitalistov, katerih na splošno ni med nami.

Da se prepričamo o škodi, ki se povzroča gozdu s pašnjo in s prevelikim izrabljanjem stelje, po dam primer iz ravnanja z gozdom.

Pred leti še dosti zaraščena gozdna parcela v bližini vasi, v kateri se je letno grabila stelja za živino, za domačo potrebo seveda, se je izsekala, in ker je bil les najbolj priporočen za izvoz, ni bilo dosti ali pa zelo malo truda z njim. Radi pašnje in izsekavanja je ostalo v tako imenovanem gozdu le v rasti zaostalo in pohabljeno drevje, grmičevje, katero pa sploh ni za rabo. Od nekdanjega veličastnega gozda se je zasejal naraščaj in iz štorov posekanega listnatega drevja so začele tu in tam poganjati mladike. Zemlja je postala pusta, ker se ji je letno odvzemala stelja - gnojilo, in samo tam, kamor niso posegle grablje, ali pa v nedohodni dolinici se je sčasoma nabralo nekaj prsti. Goličava se je polagoma porastla s praprotjo z robidjem in na suhih peščenih krajih tudi z vresjem. In v to parcelo se od prvega pomladnega pa do zadnjega jesenskega dne goni živina na pašc, katera sicer v začetku pomladi dobi še nekaj krme, zlasti pa slastno obira brstje in popje mladik in zapoznelega naraščaja. Nazadnje pa, ko primanjkuje govedu hrane, ko je že požrlo vse, kar se je dalo, se podi sestradano po gozdu, če se sploh lahko imenuje tako še izmozgana parcela. Sčasoma izgine popolnoma les iz parcele, naraščaj se je tekom časa izpremenil v gosto grmičje in vresje, med katero se je naselilo v tej že kameniti pušči brinje in drugo grmičevje. In mesto da bi gospodarju ta parcela prinašala primernega dobička, ima od nje samo zgubo, ker ima v zemljiški knjigi vpisano za gozd, a v resnici je pušča, od katere nima dobička ampak dvakratno zgubo. In najžalostnejše je, da na parceli, kot je ta, more naraščaj le s težkimi in velikimi stroški zopet vzgojiti, oziroma zasaditi, če je to sploh še mogoče iz vzrokov opisanih v prvem članku.

Poglejmo še za čas naprej. Ta prva parcela je postala sčasoma izrabljena in zato se prenese isto izmozgavanje na najbližjo parcelo v bližini vasi. Tam se s časoma pojavijo isti neuspehi in ista škoda, kot so bili v prej omenjenem deležu. To je pa priča žalostnega gospodarjenja z našimi gozdovi in zastonj bo vsak trud in boj proti različnim škodljivcem gozda, ako se prej ne pride v okom temu izrabljanju, katero je gotovo hujše kot lubadar in ves drugi gozdni mrčes.

(Dalje na IV. strani)

MALI OGLASI

POROČNA soba, iz parjenega bukovega lesa, zajamčena 1400.—, jesenova 1600, mahagonijeva 1700, druga v izložbi 1800.— Türk, Cesare Battisti 12. Pazite na številko. 444

TRGOVINA jestvin se proda ali odda Via Coroneo 13/II, vrata 8. 545

PISALNA miza, divan-postelja, naslonjači, in zavese se prodajo. Via Coroneo 13/II, vrata 8. 546

BRIVSKEGA pomočnika, sprejmem takoj J. Kobal Ajdovščina 39 547

RADI selitve prodam spalnico, železne vzmeti, Meyerjev Lekcikon in razno. Sv. Ivan, Brandežija 837. 543

BABICA diplomirana sprejema noseče dnevno. Govori slovensko. Bodulich Ana Madonna del Mare 19/II 544

SLUŽKINJA zmožna vseh hišnih del in vešča v kuhanju, se sprejme takoj. Naslov pri tržaškem upravništvu. 528

NATAKARICA, pridna, se sprejme za boljšo restavracijo na deželi. Naslov pri tržaškem upravništvu. 531

MLADENIČ 19 let star, izučen krojaške obrti, išče službe. Nastop takoj. J. D., SV. Peter na Krasu 41. 502

TRGOVSKA hiša, s prostornimi skladišči, kletmi, javna tehtnica, veliko dvorišče in vrt, se proda radi selitve pod ugodnimi pogoji. Pavel Kunotek, Štur je, p. Ajdovščina. 524

STROJ «Universum No. 1 Hecht - Stierschneider», za phanje ječmena, malo rabljen, se proda po ugodni ceni. Molino a cilindri, Redipuglia, pošta Sagrado. 534

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Hladisch, Madonnina 10, II. 538

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 322

STENICE. Popolno in zajamčeno uničenje na stanovanjih. Kuhinjski ščurki, molji, podgane, mravlje itd. Razkuževalni zavod, Via Rossetti 2. 467

MESARSKI pomočnik, dobro izvežban se sprejme na deželo. Naslov pri tržaškem upravništvu. 532

ZALOGA papirja. Uvoz in izvoz na vse kraje. Cene ugodne. Tvrdka G. Dollinar, Via Ugo Polonio 5, Trst. 252

Dragocena knjiga zastonj

Ugledni botanik, opat Hamon, je spisal knjigo, v kateri razlaga svojo metodo. — Dokazuje namreč, da morejo navadni zvrtki, sestavljeni po potrebi, ozdraviti sledeče bolezni: diabetis, bolezni srca, ledvic, revmatizem, hemorojde, ženske bolezni, enterilis, arteriosklerozo, prehlade, pljučnico, stabokrvnost, malarijo itd.

Ta knjiga se pošilja zastonj in poštnine prosto. Laboretorio Vegetale (Rep. F. 22), Via Solferino št. 20, Milan.

Proti
TRAKULJI
Ugledni zdravniki priporočajo že več let in predpisujejo kot SREDSTVO Z GOTOVIM IN TAKOJŠNJIM UČINKOM
TENIFUGO VIOLANI
ki ga izdetuje kemik-lekarnar G. VIOLANI v Milanu

Dr. SARDOČ
ZOBOZDRAVNIK
TRST
VIA S. LAZZARO 23, II.

P O D L I S T E K

V. J. KRIŽANOVSKA:

Pajčevina (79)

Roman v štirih delih

Iz ruščine prevedel I. V,

IX.

Miličino potovanje je bilo veselo. V Berlinu je baronesa Rangvaldova izročila obe gospodični Bernardovi z mnogimi priporočili; ona pa se je prav zadovoljna vrnila v Dembovko. Milica se je takorekoč prerodila. Bila je razsodna in resna, da se ji ni bilo bati kakšnih neumnosti od te strani.

V Parizu sta bili deklici zaposleni z nakupovanjem in šivanjem oblek, skrb za balo pa je Milico tako prevzela, da je celo pozabila na vzrok vseh teh sitnosti, t. j. na poroko.

Vkljub temu, da je bila Milica izvrstno vzgojena, so vendar vzgledi obdajajoče jo prazne družbe, ki je neprestano hlepela po veselicah in lišpu, tudi nanjo kvarno vplivali, dasi je bila njena duša čista in si je ohranila stroge nazore o življenju; toda to je bilo takorekoč v njeni naravi. Sredi velikosvetskih gospa z njihovimi svobodomiselnimi nazori o življenju, katere je bolj skrbel kroj obleke in klobukov kakor pa obveznosti žene in matere, se je tudi Milica pričela smatrati toaleto za glavno vprašanje; obleči se po zadnji modi je bilo zanjo glavno. Zdaj pa je imela še eno pobudo več: nameravala je zatemniti nemške dame, s katerimi je morala občevati. Zaradi tega ni štedila denarja; kovčegi so se naglo polnili z raznimi dragimi in razkošnimi predmeti in potovali v Rusijo.

Za Kiti je kupila krasno balo, in sicer tako, da ni njih spremljevalka ničesar opazila; celo poročno obleko sta porednici skrivaj sešili.

Z izgovorom, da ima opravke na posestvu, je Milica rekla m-me Bernardovi, da se namerava na povratku ustaviti v Turovu. Ker so pa z nakupovanjem že končale, so odpotovale teden dni pred naznačenim rokom. Derevnin, ki je bil o vsem obveščen, je moral priti na posestvo tri ali štiri dni za svojo nevesto.

Že takoj s prvim dnevom prihoda v Turovo se je lotila Milica z mrzlično vnemo pripravljanja stanovanja za mladi par. Pet sob v nižjem nadstropju je dala prenoviti in opremiti.

— Sčasoma si boš uredila, kakor boš hotela sama, buduar in spalnico pa ti pošljem iz Petrograda, — je rekla sestrični, ki ji je pomagala pri delu in ki je medlela od strahu, da ne bi se njih načrt v zadnjem trenotku podrl.

Milica pa se je smejala njenemu strahu in jo mirila; samo Veriginu sta zaupali tajno; hvaležni oskrbnik, kateremu je Milica toliko dobrega napravila, je z vnemo pomagal.

Ubožec je trpel na prsni davici in ni bil več za delo; zato mu je Milica nakazala pokojnino ter mu odkazala v Turovu dosmrtni užitek. Naložila mu je, da mora pomagati svojemu nasledniku in ga v prvih časih učiti, dokler ne bo vsega razumel. Verigin je rade volje to obljubil.

On je tudi prevzel nalogo, pregovoriti očeta Teofila, ki je bil za tristo rubljev pripravljen poročiti mladi par. To je bilo tem laže, ker je Kiti izmamila iz matere rojstni in krstni list in ga vzela s seboj.

Prišedšega Derevnina je Milica najprej predstavila kot novega oskrbnika, a šele na dan pred poroko je povedala m-me Bernardovi, kaj se pripravlja za naslednji dan.

Milica je zato tako skrbno prikrivala stvar, ker se je bala, da ne bi Liberman kaj zavohal in obvestil barona Leopolda. Na srečo ni oskrbnik Vsesvjatskega ničesar zvedel, a na očitanja m-me Bernardove je Milica odločno rekla:

— Sama sprejemam odgovornost za vse, kar delam, a moja predstoječa poroka vas bo itak rešila vsake odgovornosti zame. Jaz vas bom že branila, mojih sorodnikov pa se vam ni treba bati.

Po poroki je Milica izročila sestrični škatlo z vrednostnimi papirji za petnajst tisoč rubljev.

— To je moj poročni dar in nadomestilo za tvojo doto, ker starši te bodo bržkone razdedinili, — je rekla smeje se in poljubila mlado ženo.

Naslednjega dne so praznovali svatbo še z obilnim zajutrkom, nakar je Milica odpotovala v Petrograd, spremljana z dobrimi voščili srečnega para.

Ko je prišla v dedovo hišo, je padla naravnost v največjo nevihto, ki jo je izzvalo njeno dejanje.

Milica je računala, da bo utegnila govoriti najprej z Mihajlom Petrovičem in ga skloniti na Kitino stran; toda Liberman jo je prehitel. Komaj je zvedel o poroki, je odposlal dve vznemirljivi brzojavki: eno v Dembovko, drugo v Petrograd.

Bes Rangvaldov bi bilo težko popisati; roditelji so neubogljivki nemudoma poslali pismo, v katerem je stalo, da so jo prekleli, zbrisali iz rodbine in jo razdedinili; Kitino pismo, v katerem jih je prosila oproščenja, so zavrnili neodprto.

Matilda Ferdinandovna je priredila Milici tak prizor, da je ta v prvem trenotku mislila, da jo generalka zadavi; celo Mihail Petrovič, ki ga je žena nahujskala, je obsipal vnukinjo z očitki zaradi njenega «nedostojnega» ravnanja napram svojim sorodnikom.

Bolj umerjena in dejanju odgovarjajoča očitanja bi bila morda delovala na Milico in vzbudila v njej kesanje zaradi njenega dejanja; toda besni napadi generalove družine so vzbudili v njej le sovraštvo in uporost. Na izbruhe nevolje svojih sorodnikov je odgovarjala z molčečim in zaničljivim ravnodušjem.

Toda ta družinska nevihta se je polegla hitreje, kakor je bilo pričakovati, zaradi veselega poročila, da se je baron Appeldorn zaročil z Meli, katere dota se je s Kitinim deležem podvojila.

Milica je sprejela to vest z istim ledenim ravnodušjem, s katerim je pred tem poslušala očitanja. Za Meli se ni nič zanimala, razen tega pa jo je skrb za lastno usodo vsak dan bolj tlačila, čim bliže je prihajal dan poroke.

Zdaj, ko ni imela Berenklava pred seboj, je čudni vpliv, ki ga je imel on nanjo, oslabel in z nemirnim srcem se je ipraševala, kakšno življenje bo imela z njim. Grofa je malo poznala; koketirala je in se prepirala z njim, ki se ji je drznil že drugi dan njih znanja reči:

«Ni mogoče vedeti, kdo bo zmagalec, kdo premaganec?»

Ona se je pustila premagati in vlogi sta zamenjani: on je postal gospodar položaja in prejel pravico ukazovati.

Že pri sami misli na to, je Miličino obličje vzkipelo in bridko si je očitala, da se je udala maščevalnosti in v trenotni razburjenosti zvezala svojo usodo s človekom, ki ne ljubi nikogar razen svoje osebe.

Včasih je odganjala mračne misli in se tolažila.

«Saj si ne bo upal trinoški z menoj ravnati, — je pomislila, — če bi se pa drznil, ga zapustim in osramotim. Sicer je on vame zaljubljen, moje srce pa je prosto; ljubkanja ne more zahtevati od mene, ker ve, da ga ne ljubim, — o, to mi daje velikansko moč nad njim.»

V slučaju, da takemu nemarnemu posestniku uniči ogenj eno ali drugo gospodarsko poslopje ali pa da je izdrugih vzrokov primoran prenoviti eno ali drugo izmed gospodarskih poslopij, s čim si bo pomagal, ako nima drugega gozda? Mogoče z nakupom potrebnega lesa? Kako težko je našemu kmetu dandanes kupovati les za lastno uporabo vedo vsi. Kaj sledi temu? Zadolžitev pri današnji mizeriji in nazadnje beben. Žalotna slika.

Ozrimo se pa še na nedostatke pri grabljenju stelje. Ta se pograbi, ne da bi se pograbila samo vrhnja plast, ampak se grabi prav do dna, kjer je plast že preperela in je škodljiva kot stelja govedu, ker hrani množino plesnivih glivic ali bakterij, in obenem škodljiva tudi gozdu samemu, ker se je s tem odvzetjem stelje vzela gozdu tudi edina snov, t. j. gnojitvena. In s čim si bo gozd nadomestil to izgubo?

V mnogih krajih naše ožje domovine je ukoreninjena navada, prav za prav bi se reklo razvada, da se drevje klesti in obsekuje, naj bo na ta način pridobljeno listje za krmo živini, ali za steljo, drva, in po naši Vipavski tudi za kolje pri vinogradih. V največ slučajih se na ta način izkoriščajo po dolinskem svetu listnati, po planinskem, vsaj to malo, pa igličasti drevi.

V taki parceli so vse veje in vrhovi obsekani do vrha debel, in kar še nato zraste poganjsko, se v razdobju 3—6 let obsekajo. Ali pa so debla odsekana v visočini 2—5 metrov in se poganjki na isti prej omenjeni način obsekajo. Ob začetku takega procesa se sicer pridobi nekaj več krme, katera bi se sploh ne mogla imenovati, ker srebot in praprot ne spadata sploh h krmi. Posledice pa so časoma iste kakor v prej omenjenem odstavku. Zemlja se izsuši, postane delna pušča, naraščaj je nemogoč, ker drevje ne rodi semena, stara drevesa se posuše in gozd se zredči. Še kar se pridobi iz njega ostankov, ni več porabno za drugo potrebo ko za drva.

Takega sveta je mnogo v Gorah, pa tudi na Krasu, kjer so poljedelci največ odvisni od živinoreje.

In sedaj pridejo vprašanja. Ali je tako ravnanje upravičeno? Nikakor ne! Pa zopet ugovor: «Kje pa naj dobimo sredstva za plačevanje obveznosti napram državi in deželi, ki so ogromne, denar za obleko in življenje? Kje se naj dobi i nazadnje krma in stelja za živino?» Lahko trdim, da so ti ugovori le tradicije, kot sem napisal v prvem članku, katerim bo pa lahko odpomoči. S takim ravnanjem si kljub samopomoči ne opomoreta pri nas ne kmetijstvo in ne poljedelstvo.

Premisleka vredno je, kaj bo tedaj, ko bodo naši gozdovi popolnoma uničeni.

Nihče ne bo zahteval, naj se pašnja in izkoriščanje stelje gozdov pri nas opustita; to bi bilo nezmiselno. Urediti se pa lahko da tako, da niso pri tem ne udarjeni gozdovi, pa da tudi ne trpi živinoreja.

Kako bi se obnovili zgoraj omenjeni izrabljeni in deloma uničeni gozdovi, bom opisal v enem izmed naslednjih člankov. Danes naj samo na kratko pojasnim, kako se izogniti takemu pokončavanju in opetovano obnoviti gozd.

1) Prva skrb gospodarja naj bo, da se gozdni del, v katerem se je sekalo, kakor hitro mogoče zopet posadi ali pomladi, in

2) da se vsaka pašnja ali sploh izkoriščanje gozda prekine za dobo od 6 do 10 let.

Temu se je prav lahko ogniti, vendar mora pastir paziti, da po poteku te dobe živina ne zajde v pogozdeni, pomlajeni del gozda, ne pa da lenuhari v senci, kot je to privilegij pastirskega stanu.

Kmetovalci naj bi gledali, da v prilog gozdu pašnike primerno oskrbujejo, da na ta način pridobe po njih več pašnje in da ne bodo radi pomanjkanja krme odvisni od pašnjo po gozdu. Če ne popolnoma, pa vsaj delno in vsaj v pomladanskem času naj prenehajo s pašnjo po gozdu, to je tedaj, ko je živina nabolj škodljiva gozdu radi tega, ker v tem času poganja brstje in listje, ki je eden glavnih pogojev rasti gozda.

Zelo težko je v tem slučaju na kraškem svetu, ker je tam pomanjkanje travnikov in pašnikov najobčutljivejše, živinoreja je pa v glavnem skoraj edini dohodek Kraševca.

To je seveda v najtesnejši zvezi z napredkom kmetijstva in živinoreje. Zelo dobro znamenje je torej dejstvo, da se je po mnogih naših krajih pašnja v gozdu opustila in se še opušča.

Isto kot za pašnjo velja za gozdno steljo. V mladih gozdovih, ki še popolnoma sklenjeni, raste praprot in srebot, ki se lahko porabita za steljo govedu, seveda se morata previdno požeti, da se z žetvijo ne škodi naraščaju, ne pa pokositi, kakor se to dela radi tega, da se prihrani na času in delu. V starih listnatih gozdovih naj se grabi stelja, seveda le vrhnja plast kot že prej omenjeno. In letno naj se menja prostor grabljenja, četudi bo na nekoliko bolj oddaljeni parceli nekaj več dela.

Kleščenje in obsekavanje drevja naj se omeji le na taka debla, katera nameravamo v kratkem posekati. Sploh je pa ta stelja radi tega, ker je listje sveže, le malo vredna, za gnoj pa slabo porabna, ker dolgo ne preperi in zgnije. Pameten posestnik se je bo radi tega izogibal.

Kolikor bolj napredujeta kmetijstvo in živinoreja, toliko manj se uporablja gozdna stelja. V svetlih primerno zidanih hlevih, ki so suhi in zračni, ne samo da se priredi lepa in čista žival, ampak se tudi prihrani mnogo stelje; s tem se seveda pridobi nekaj gnoja manj, je pa tisti, kar ga je, boljši in porabnejši.

Veliko množino stelje bi se prihranilo, ako bi se stavbe krile z opeko ali pločevino, ne pa s slamo, kot je še v navadi po mnogoterih krajih naše dežele. S tem bi bila tudi odvrnjena velika možnost ognja in tudi zavarovalni odstotki so nižji.

Prej ko preidem h glavnemu nedostatku izrabljanja naših gozdov, to je k brezumnemu izsekavanju in izrabljanju lesa, naj ne pozabim velike pomanjkljivosti v naših gozdih, namreč gozdne poti, za katere se pri nas nič ali pa zelo malo stori. Poti, ki bi služile v pravem pomenu za odvažanje lesa, se nadomeščajo s kolovozi, ki so globoko izvoženi, tako da vos pri vožnji tiči do osi v blatu. Ali pa še zdnjih ni, ampak jih nadomeščajo nekake drče, ki naj bi bile podoba kolovozov. Odprava teh «drč» in obnova kolovozov je velike važnosti. Dajo se z majhnimi stroški popraviti, posebno če se dela v roboto. Koliko nepotrebnega dela bi se prihranilo na ta način, in koliko manj bi trpela vprežna živina. Gozdna pota so sploh eden glavnih činiteljev za oskrbo gozdov. Največja težkoča za njih popravo je pravična razdelitev deležev in dela med posamezne potnike. In tu bi morale pravično in nepristransko vplivati občine, županstva, vsaj pri glavnih poteh, katere so večjidel občinske, in da bi tudi same pomagale pri tem delu, kar zahtevajo najpotrebnejši splošni interesi, ki jih morajo čuvati. **L.**

Razne zanimivosti

Nagnjeni stolp v Pisi

Eden izmed stavbinskih čudežev Italije je brez dvoma znameniti nagnjeni stolp v Pisi. Ta izredna znamenitost stavbinske umetnosti je pa obsojena v pogibel, če ji ne priskočijo inženirji pravočasno na pomoč.

Načrt za ta stolp je pred 753 leti izdelal Bonanno, slaven arhitekt dvanajstega stoletja, ki je bil doma iz Pise. Navzlic temu, da je bil odličnjak v svoji stroki, je bil vendarle nekoliko površen, ko je preštudiral tla za temelje stolpu. Namesto da bi kopal navzdol do trdih plasti, je nehal prej in začel graditi stolp na mehkih tleh. Komaj je dosegel višino desetih ali dvanajstih metrov, se je že začel stolp nagibati na eno stran. Upal je vsekakor, da to ne pojde daleč in je nadaljevl z grajenjem in je pri tem napravljal stebriče na nagibajoči se strani nekoliko daljše kot na nasprotni. S tem je hotel dati stavbi ravnovesje. To pa ni mnogo pomagalo, kajti stolp se je čedalje bolj nagibal. Bonanno je obupal in opustil delo.

Šestdeset let je stal stolp nedokončan. Tedaj je Benenato, doma tudi iz Pise, sklenil delo dovršiti. Povišal je stolp do četrtega nadstropja, a stavba se je še vedno nagibala. Ko je Benenato umrl, so Pisančani pozvali k sebi nekega nemškega arhitekta Viljema iz Inomosta. Tudi ta je poskušal naravnati stolp v navpično lego s tem, da je napravljal na eni strani stebriče daljše. Pa tudi on je kmalu obupal in opustil delo. Nadaljnih sto let je čakal nedokončani stolp.

Končno je prevzel delo arhitekt Tommaso Pisano, tudi iz Pise doma, in sklenil, da ga dokonča. Vrhu šestega nadstropja je dodal kupolo za zvonove, katero je tudi nakrenil proti navpičnici. S tem je bil stolp končan in tak je ostal do današnjih dni.

Z natančnim merjenjem, ki so ga strokovnjaki dokončali nedavno, so spoznali, da stolp še vedno ni ustaljen in da se nagiba bolj in bolj. Ko bo vrh prešel enkrat čez težnostno središče, se bo stolp zvrnil in zgrmel na tla. To bi pa bila neprecenljiva škoda.

Vsako leto se nagnjenost stolpa poveča približno za dva milimetra in to se vrši že od leta 1817. Ta dva milimetra sta povprečna mera letnega lezenja v enem stoletju. Od leta 1914. do 1927. je pa lezenje nekoliko počasnejše: približno en milimeter na leto.

Podrobnosti o stolpu samem so tudi zanimive. Je osemnadstropna stavba, katere višina znaša 57 metrov in pet centimetrov na severni strani. Notranji premer znaša 7.65 metra. Zid je močan; med prvim in šestim nadstropjem meri 2.47 metra; v pritličnem delu meri 4.12 metra, v temeljni kroni pa celo 7.365 metra. Debelina zidu se tu veča na notranjo in zunanjo stran. V temeljni kroni znaša notranji premer 4.65 metra, premer zunanjega obsega na tem mestu pa 19.75 metra. Višina temelja je 2.70 metra na eni in 2.80 metra na drugi strani.

Pritisk masivne stavbe na tla pod temeljem je zelo velik. Cuppari je izračunal, da znaša maksimalni pritisk na vsak kvadratni centimeter 10.12 kilograma. Na kompaktnih plasteh bi se pod takim pritiskom stolp ne smel nagibati, toda skozi te plasti se pod stolpom premika voda in radi tega se mehke plasti polagoma umikajo stalnemu pritisku stolpa. Da se stolp ohrani, bi se moral najti način, kako preprečiti precejanje vode skozi zemske plasti pod stolpom, in poslednje potem s pomočjo cementa ali kako drugače strniti v kompaktno nerazrušljivo maso. To ustvarja tehniške težkečo, o katerih pa ni, da bi tu na drobno razpravljali.

Od raznih strani je bilo predlaganih že več načinov, kako ustaliti in tako rešiti stolp pred porušenjem. Od vseh načinov je najzanimivejši oni, ki ga predlaga ameriški znanstvenik Hugo Gernsback; ta je tudi pristno ameriški. Način opisuje on v podrobnostih, ki so pa za nas nepotrebne. On svetuje premaknitev stolpa na drugo mesto. Stolp naj bi najprej obdali z močnimi jeklenimi obroči in ga z močnimi železnimi podporami podprli od vseh mogočih stranni. Potem bi v malih delih rušili zid pri tleh in skozi nastale odprtine bi potisnili jeklene traverze. Ko bi to delo bilo naposled končano, bi stolp stal samo na teh traverzah. Sedaj bi z velikim številom hidravličnih dvigal dvignili stolp od tal. Ko bi tako stal dvignjen od tal, bi pod njegov začasni temelj iz jeklenih traverz položili na tla železniško tračnico poleg tračnice, nad njimi bi pa k stolpovi podstavki pritrdili toliko koles, kot bi jih bilo potrebno. Hidravlična dvigala bi začela istočasno polagoma popuščati in stolp bi lezel navzdol, dokler ne bi kolesa njegove jeklene podstavke stala na tračnicah. Ko bi se pa to enkrat zgodilo, bi bila lahkota prepeljati stolp po tračnicah proti novemu že pripravljenemu temelju na drugem mestu. Tam bi stolp zopet dvignili, odstranili izpod njega tračnice in traverze, če bi tako želeli, ter ga polagoma spustili na pripravljeni temelj. Vsa stvar je naposled zelo preprosta in povsem lahko izvršljiva, dasi bi stala precej.

V Novem Jorku so nedavno tako premestili dvanajstnadstropno hišo in to z vsem pohištvom in drugačno opremo vred. Umevno je, da so ameriške mestne stavbe produkt današnje tehnike, stolp v Pisi je pa starinsko delo, ki ni tako vezano z jeklom in betonom. V njem bi pri premestitvi gotovo nastale razpoke, ki bi se pa z lahkkoto popravile.

Po drugih načinih, ki so pa peobširni, da bi jih mogli opisati, dasi so zelo zanimivi, bi pa stolp ostal na svojem starem mestu. Pod njegov temelj bi postavili močne železo-betonske stebre, ki bi segali navzdol do trdih zemskih plasti. Take stebre bi položili počasi drugega za drugim. Na vsakem stebru bi bilo večje število hidravličnih dvigal (dvigalo poleg dvigala), katerih vsako dvigne sto ton teže. Ta dvigala bi uprli v temelj in jih napeli do viška, nakar bi jih zabetonirali in pustili za vse večne čase pod stolpom. Izračunali so, da znaša teža stolpa okoli 10.000 ton. Potemtakem bi bilo treba okoli sto zgoraj omenjenih dvigal, če bi hoteli dvigniti stolp od tal.

F. M.

Ob času belušev

Po Maasnu.

Brez vsakega dvoma je beluš (špargelj) kralj vse zelenjave in prav lahko pojmimo o prebivalcih starogrške Beocije, da so ga izključno vpletali v vence. Stari Egipčani so ga pa gojili redno kot hranilo. Rim je prevzel leta 200. pred Kr. rojstvom beluše in sam častitljivi Cato je bil prvi, ki je spisal navodilo za umno vzgojo belušev. Divje beluše v Južni Nemčiji omenja že stari Plinij, toda komaj l. 1530. je prebivalcem češke in moravske dežele razodel poznejši cesar Ferdinand kulinarske skrivnosti te žlahtne rastline. Od tedaj naprej se je beluš hitro širil po ostalih deželah in le v severnejših krajih si ni znal priboriti potrebnega spoštovanja.

Karl Friderik Rumohr, znameniti nemški umetniški zgodovinar, je spisal baje najboljšo kuhinjsko knjigo na svetu pod naslovom «Duh kuhinjske umetnosti.» Ta knjiga ne vsebuje navadnih receptov za posamezne jedi, marveč je duhovita uvedba v bistvo neke vzvišene stvari. Knjiga je izšla l. 1922. v Tübingenu pri Cottiju, ki je založil vse nemške klasike in poleg teh tudi Rumohr-ja. Vidi se, kako pravilno je cenil izdajatelj vsebino te knjige in njenega pisatelja. Ta Rumohr piše o beluših sledeče: «Ne čisti belušev predolgo pred uporabo, operi jih hitro, ne puščaj jih dolgo v mrzli vodi, da jim ta ne izluži finih hranilnih soli, zveži jih v snop in ne deni jih v lonec, preden ne zakipi vrela voda. Nato osoli precej vodo in če se hočeš prepričati, je li beluš kuhan, primi ga pri glavi in ne pri steblu, kakor to delajo neuki kuharji.»

Slavni Fontenelle in sredi osemnajstega stoletja prav tako cenjeni Dubos, ki si je pridobil naklonjenost in spoštovanje svojih sovrstnikov s vojimi «Kritičnimi razmotrivanji o pesništvu in slikarstvu», sta bila velika sladkosnedneža. Večkrat sta obedovala skupaj in sta si ob takih prilikah dala pripraviti vsakovrstne muhaste in slastne jedi. Ko je bil nekoč Fontenelle pri svojem prijatelju Dubos-u v gosteh, je ta nakupil posebne lepe in za letni čas še redke beluše. Oba filozofa se pa nista mogla zediniti glede priprave in po daljšem prerekanju sta sklenila, da jih da vsak svoj del po lastnem okusu pripraviti. Fontenelle si je zaželel beluše kot solato, Dubos pa gorke in z maslenо omako. Tik pred večerjo je pa zadela Fontenelle-ja kap, ki se je zdela vsem smrtna. Služabniki so hiteli pomagat bolniku. Dubos pa je skočil do stopnišča in zavpil v kuhinjo od spodaj: «Prosim, sedaj obema beluše z maslom!»

Belušem se pripisuje skrivnostna in zdravilna moč. Celo proti kamnom pomaga in zgodovinarji vedo, da so vsebovali ljubezenske pijače v starih časih (philtra) mnogo belušev. Končno naj omenimo še presenetljivo in skoraj neverjetno vest: glavni mogul Aureng Zeb je bil zastrupil svojega očeta in zadavil oba svoja brata. Po tem činu ga je pa zapekla vest in sklenil se je pokoriti za svoj zločin na ta način, da ni zaužival nič drugega kakor kruh in — beluše.

Slava

H. K.

Deset let po Björnsenovi smrti se je nahajal njegov sin v neki berlinski družbi. Ko se je predstavil nekemu gospodu, je ta nagovoril sina slavnega pisatelja: «Me v resnici veseli, ah, Vi ste torej mladi Björnsen! Kako se pa godi vašemu slavnemu očetu? Še pred enim tednom sem ga videl sedeti v avtomobilu». — Mladi Björnsen je gospoda nekam začudeno pogledal. Gospod pa je nadaljeval: «Seveda, vsak dvom je izključen, prav dobro se še spominjam. Bilo je to pri anhaltski postaji in avtobus je imel št. 1» — Mladi Björnsen ni nato nič odgovoril. V tem se je pa vmešal v razgovor tretji rekoč: «To pa že ni mogoče!» — «Kako to,» je vprašal prejšnji govornik, «zakaj naj bi bilo to nemogoče?» — «Zato,» se odreže tretji, «ker avtobus št. 1. niti ne vozi mimo anhaltske postaje.»

V mali prodajalni starin v Parizu. Pesnik D'Annunzio bi rad kupil podobo madone nekega južnoitalijanskega slikarja, toda za ceno se ni mogel pogoditi. D'Annunzio ponuja deset tisoč, trgovec zahteva petnajst tisoč in se zaklinja, da bo imel pri tem še veliko izgubo. Nenadoma pa pogleda prodajalec pisatelja, pomolči trenutek in dostavi ves genljiv: «Naj bo, ker ste vi, vam dam sliko za deset tisoč.» Pisatelj je bil vesel kupčije, še bolj srečen pa radi dokaza, kako mu je njegova slava pomagala pri tej kupčiji. Plačal je kupnino, naročil, naj se mu pošlje kupljena slika v Hotel Claridge, in odšel. Na cesti pa opazi, kako teče za njim ves zasopel starinar. Počaka ga, in ko je prišel ta v bližino, ga vpraša: «No, kaj pa je?» Prodajalec: «Popolnoma ste pozabili navesti svoje cenjeno ime!»

Gerhart Hauptmann se je sprehajal v Hiddensee-ju po pašniku, ki je bil določen samo za ovce. Čuvaj pridirja k slavnemu pisatelju in ga s precej neizbranimi izrazi opozori na to, da je dostop na travnik prepovedan. Hauptmann dvigne ponosno svoj olimpski obraz in vpraša: «Ali pa veste, koga imate pred sabo?» — «Seveda,» odgovori čuvaj, «dobro vem, da ste vi Goethe, toda kljub temu ne smete hoditi po tem travniku!»

Bilo je v Lübecku. Tujec pride obiskovat tako zvano hišo Buddenbrook. (Po romanu «Buddenbrooks», ki ga je spisal znameniti nemški moderni romanopisec Thomas Mann). Pri tem pripoveduje pri starejših ljudeh, ki so stanovali v bližini, če se vedo kaj spominjati na osebe in dogodke iz prej omenjene hiše. Stara ženica da tujcu sledeča pojasnila: «Starega gospoda senatorja Manna sem zelo dobro poznala. Toda oba njegova sinova, tako Thomas kakor Henrich, sta zbežala od doma in od tedaj ni nobeden ničesar več slišal od njiju!» (Tako Thomas kakor Henrich Mann sta v današnji dobi poleg Jakoba Wassermanna največja nemška pisatelja).

Ženo in taščo je prodal

Te dni je padel v roke varšavske policije propalica, kateremu bi menda s težka iskali para po vsem svetu. Je to neki Jakob Zajcman (Zachcinski), trgovec z «belim blagom» in lastnik javne hiše v nekem južno-ameriškem pristanišču.

Zajcman je l. 1926 prišel na Poljsko, kjer se je izdajal za bogatega industrijca iz Buenos Airesa. Na nekem plesu se je seznanil z nenavadno lepo Estero Weinzovo, 16-letno deklico, ki je imela tudi nenavadno lepo, čeprav že 35 let staro mater-vdovo. Zajcman je začel zahajati na dom lepe Estere in ni skrival namena, da se hoče oženiti s hčerko lepe vdove. Tako se je zgodilo, da mu je Estera nekega dne obljubila roko. Po par tednih se je vršila poroka in mladi par je odpotoval v inozemstvo. Po kakšnih dveh mesecih je gospa Sara, tako se imenuje vdova, dobila pismo od hčerke in zeta, ki sta jo prisrčno vabila, naj ju pride obiskat v Buenos Aires. In res, gospa Sara je prodala stanovanje in se odpravila na dolgo pot preko oceana. Toda po nekaj mesecih je njena sestra, ki živi v Berlinu, dobila pismo iz Buenos Airesa, v katerem ji gospa Sara sporoča naravnost neverjetne stvari: «Mi smo v javni hiši. Zajcman me je prodal obenem z Estero. Reši nas...»

Sestra nesrečne žene je takoj obvestila berlinsko policijo in ko se je Zajcman po enem letu spet povrnil v Evropo, kjer je najbrž nameraval skleniti kakšno novo «kupčijo», mu je bila policija že za petami. Zajcman je zavohal nevarnost in je radi tega pobegnil iz Berlina na Poljsko, kjer so ga pa aretirali že v vlaku. Našli so pri njem dva potna lista, izstavljena na različni imeni.

Učen otrok

Nenavadno zanimanje v slovaških zdravniških krogih vzbuja petletni deček Mirko Ivanka, ki kaže izreden um in nenavadno zrelost. Deček računa z milijonskimi števili in igra zelo dobro šah. V nekaj sekundah izračuna točno čas in sicer leta, mesece, tedne, celo minute, ki jih je oseba, o kateri se mu je povedal rojstni čas, doslej preživela. Tudi njegovo zemljepisno znanje je precej obsežno. O vsakem večjem mestu ve, na kateri stopnji zemljepisne širine se nahaja, koliko prebivalcev šteje i. t. d. Ob priliki prihodnje šolske razstave v Pragi meseca julija bo tudi ta deček razpostavljen.

Nenavadne zbirke

Svetovnoznana in znamenita je zbirka bolh londonskega Rothschilda, ki je mnogo potoval, samo da je pomnožil svojo zbirko z avstralskimi in južnoameriškimi živalicami. Več mesecev se je nahajal v Kanadi radi bolhe severne lisice. — Pred kratkim časom je umrl na Škotskem mož, ki je zbiral odo iz vseh rek na svetu. Obračal se je ali do župana ali učitelja v kraju ob reki, poslal mu stekleničico s prošnjo, naj jo napolni z vodo tamošnje reke, poslal mu tudi denar za pošiljko. Svojim dedičem je zapustil nad dva tisoč steklenic, v katerih je bila voda ne le vseh glavnejših evropskih rek, marveč tudi ameriških in celo avstralskih. Kako so sprejeli dediči to dediščino, o tem molčijo poročila. — Amerikanec Knooke ima zbirko gumbov, ki šteje že nad 20.000 kosov, med katerimi si nista dva enaka. Tudi njegovi dediči ne bodo nič kaj veseli svoje dediščine, kdo naj pa kupi recimo za svojo obleko dvanajst različnih gumbov; sčasoma se jih bodo že odkrižali, ob prilikah prostovoljnih prispevkov za kak blag namen, medtem ko ne vedo dediči škotskega nabiratelja, kam z vodo iz posameznih rek.

Najtežji Dunajčan

Vsako pomlad se prireja na Dunaju natečaj, da se izkaže, kdo je najtežji Dunajčan. Letos se je vršila ta zanimiva tekma preteklo nedeljo in prvo nagrado je tudi letos se je zredil za štiri kilogramesar Schlossinger. Dokazal je, da tudi napreduje, kajti od lani do letos se je vzredil za štiri kilograme, tako da tehta danes 182 kilogramov.

Dasi pa so tudi letos zmagali mesarji, se vendar ne more reči, da lahko sedaj mirno počivajo na svojih mastnih lovorikah. Bolj in bolj jasne oblike zavzemlje namreč nevarnost, ki jim preti od šoferjev, kajti drugo je dobil predstavnik teh poslednjih, ki je s svojimi 162 kg že resen tekmec. Uveljavljajo se tudi krojači, ki so dobili tretjo nagrado. Krčmarji pa, ki so te tekme zamislili in so njih prireditelji, pa so tudi letos pogoreli, kajti niso se mogli preriti dlje nego do četrtega mesta.

Naročajte in širite „EDINOST“

ZLATARNA Albert Povh
Trst, Via Mazzini 46
kupuje krone po 1·37
Popravlja in prodaja zlatenino.

Odhodi in prihodi vlakov

Trst - Tržič - Portogruaro - Benetke
(Južni kolodvor)
Odhodi: 0.30 (m), 5.— (o), 6.05 (b), 8.25 (l), 8.35 (o), 10.20 (b), 15. — (b), 15.10 (o), 17.— (b), 18.20 (b), 18.30 (o), 20.15 (b), 21.50 (b).
Prihodi: 5.— (o), 7.42 (o), 10.55 (o), 9.55 (b), 11.25 (l), 12.20 (b), 14.15 (b), 17.25 (o), 18.08 (b), 19.44 (l), 21.45 (b), 0.40 (b).

Trst-Buje-Poreč
(Državni kolodvor)
Odhodi: 5.— (o), 9.45 (m), 13.55 (m), 18.25 (m).
Prihodi: 7.50 (m), 12.— (o), 18.20 (m), 21.16 (m).

Trst-Herpelje-Pula
(Državni kolodvor)
Odhodi: 5.35 (o), 8.15 (b), 12.10 (m), 12.45 (b), 15.30 (b), 19 — (o).
Prihodi: 7.40 (m), 9.42 (o), 14.10 (b), 16.36 (b), 19.30 (b), 21.08 (o).

Trst - Divača - Št. Peter - Postojna
(Južni kolodvor)
Odhodi: 1.— (b), 5.10 (o), 7.30 (b), 9.05 (o), 12.— (o), 14.40 (b), 18.— (o), 19.05 (b), 20.05 (l), 20.30 (b).
Prihodi: 4.— (b), 7.05 (o), 8.05 (l), 9.05 (b), 9.41 (b), 11.45 (o), 13.15 (b), 16.35 (o), 19.10 (o), 21.30 (b), 22.25 (o).

Trst-Gorica-Podbrdo
(Državni kolodvor)
Odhodi: 5.50 (b), 6.50 (o), 12.05 (o), 17.50 (b), 18.30 (o).
Prihodi: 7.16 (o), 11.33 (b), 15.25 (o), 20.55 (o), 22.20 (b).

Trst-Gorica-Krmin-Videm
(Južni kolodvor)
Odhodi: 5.30 (o), 6.45 (b), 7.50 (o), 12.30 (o), 14.— (o), 15.50 (b), 17.15 (b), 19.15 (o).
Prihodi: 7.42 (o), 9.20 (b), 12.10 (o), 14.55 (b), 17.52 (o), 18.51 (o), 20.25 (b), 23.10 (o).

Št. Peter na Krasu - Reka
Odhodi: 5.25 (m), 8.30 (o), 9.43 (o), 11.47 (b), 17.30 (o), 21.20 (o).

Reka - Št. Peter na Krasu
Odhodi: 5.25 (o), 9.30 (b), 11.55 (m), 15.30 (b), 18.30 (o).

Divača - Herpelje
Odhodi: 5.58 (m), 9.02 (b), 12.20 (m), 16.14 (o), 19.10 (m).

Herpelje - Divača
Odhodi: 7.10 (m), 8.34 (o), 13.32 (o), 15.36 (m), 18.35 (b), 20.07 (o).

Gorica - Prvačina - Ajdovščina
Odhodi: 8.17 (m), 13.25 (o), 19.35 (m).

Ajdovščina - Prvačina - Gorica
Odhodi: 4.10 (m), 11.15 (m), 17.05 (o).

Pomen kratic: o — osebni vlak, b — brzovlak, m — mešani vlak, l — luksusni vlak.

Tržaška posojilnica in hranilnica
registrovana zadruga z omej. poroštvom
uraduje v lastni hiši
Via Torre bianca 19, I.
Telefon štv. 25-67.
Sprejema navadne hranil. vloge na knjižice, vloge na tek. račun in vloge na čekovni promet in jih obrestuje
po 4%
Večje in stalne vloge po dogovoru. Sprejema „DINARJE“ na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru. Davek od vlog plačuje zavod sam. - Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite. - Obrestna mera po dogovoru.
Na razpolago varnostne celice (sale)
Uradne ure za stranke od 8·30 do 13 in od 16 do 18.
Ob nedeljah je urad zaprt.

TISKARNA „EDINOST“
Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejem stilu. Razpolaga z najmodernejimi črkami, Linotype, stereotypijo ter rotacijskim strojem.
Naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.
TRST, ULICA S. FRANCESCO D'ASSISI ŠT. 20, PRITLIČJE.